Ніва

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 36 (1175) ГОД XXIII БЕЛАСТОК 3 ВЕРАСНЯ 1978 г. ЦАНА 60 гр.

Ольштын — гэта сталіца найбольшага ў Польшчы ваяводства, у якім дамінуюць сельская гаспадарка, сельскагаспадарча - спажывецкая прамысловасць і турызм. Горад няспынна развіваецца. У палавіне шасцідзесятых гадоў жыхары на святочныя шпацыры выбіраліся далёка за горад, каб паглядзець на паўстаючае Ольштынскае прадпрыемства аўтамабільных шын (aпонаў) „Стоміль". паўстае 27 прац. прадукцыі ваяводства агульнай вартасцю ў 8 мільярдаў злотых (4,5 млд. зл. у 1971 г.).

Да самых вялікіх і па-навейшаму абсталяваных належыць прадпрыемства „Стоміль". Яго фабрычная марка — гэта зрываючыся да ўзлёту кармаран (баклан), надта рэдкая птушка, што вадзецца на Мазурах. Завод быў пушчаны ў рух у 1963 г., за першыя пяць год сваёй працы „Стоміль" выпусціў звыш 6 мільёнаў камераў (дэнтак) і столькі таму, што пачалася падрыхтоўка да трэцяга этапа разбудовы „Стоміля" — узвядзення прадпрыемства сельскагаспадарчых апонаў.

Хутка пачнецца таксама рэканструяванне Прадпрыемства машын і тэхналагічнага абсталявання „Уніма-Унітра". 500-асабовы калектыў будзе выпускаць прататыпныя машыны і абсталяванне для электронных заводаў, а таксама элементы для каляровых тэлевізараў.

Пасля разбудовы напалавіну павялі-

ГОРАД ДАЖЫНАК

Сёння высокія гмахі новых кварталаў падышлі амаль пад вароты завода.

Падобна было з колькасцю жыхароў. У 1973 г. прыйшла на свет 100-тысячная альштынянка — Агнешка Жыро. Сёлета, калі дзяўчынцы споўнілася пяць год, лік жыхароў у яе горадзе перавысіў 130 тысяч чалавек.

У Ольштыне знаходзіцца 35 прамысловых прадпрыемстваў, 15 — будаўніча-мантажных, 7 — камунальнай гаспадаркі. Разам з філіяламі і аддзяленнямі звыш 160 прадпрыемстваў і 41 сядзіба ўпраўленняў. На гэтых прадпрыемствах ж апонаў для грузавых машын і трактараў, змяншаючы ўсё вастрэй выступаючы недахоп гумовых пакрышак на колы. У палавіне 1973 г. закончыўся другі этап разбудовы „Стоміля". Тады былі пушчаны ў рух аддзяленне радыяльных апонаў, ткацкі цэх корду і іншыя дапаможныя аб'екты.

Цяпер звыш 4,5-тысячны працоўны калектыў прадукуе 54 тыпы апонаў (15 тыпаў у 1968 г.) колькасцю 2,5 мільёнаў штук у год. Чатыры тыпы стомілеўскіх апонаў атрымалі знак якасці „І". Дасягненні калектыву завода далі падставу чыць колькасць адрамантаваных „Стараў". Ольштынскае аўтарамонтнае прадпрыемства. Цяпер мадэрнізаваны цэх галоўнага рамонту. Установлены новыя машыны і транспартны парк, расшыраны сацыяльны базіс.

Набліжаецца к канцу разбудова завода „Спомаш". Дагэтуль ён спецыялізаваўся ў вырабе абсталявання да паскоранай ферментацыі тытуню, халадзільнага абсталявання, палетаў для дрож-

Працяг на стар.4

З візітам у КАЛОДНЕ

Гэтая вёска асаблівай рэкламы не патрабуе. Сярод беластаччан стала ўжо модна адпачываць у Калодне. Для зматарызаваных гэта зусім недалёка — усяго ледзь 25 кіламетраў, паўгадзіны не надта хуткай язды, найперш дасканалай шашой у Крулёвы Мост, пасля — добра дагледжанай жвіроўкай, а цэлы час усё лесам і лесам, высокім, старым, дрымучым лесам, які толькі зрэдку перасякаюць палі і сенажаці. Тут аднолькава цудоўна і летам і зімой.

— Народ у нас гасцінны. Мы ахвотна бачым у сябе культурных турыстаў, якія, калі заходзяць да гаспадароў, каб штосьці купіць, дык пры нагодзе і пагутараць аб жыцці нашым штодзённым і аб свеце далёкім. Калі чалавек да чалавека адносіцца са спагадай, з шчырым сэрцам, дык тэма ў іх для гутаркі заўсёды знойдзецца.

Так гаварыў мне солтыс гэтай вёскі — **Сяргей Казлоўскі**. Цікавы гэта чалавек. Адзін з маладых солтысаў у Гарадоцкай гміне, але адначасова адзін з найбольш актыўных грамадскіх дзеячоў у гэтым асяроддзі. Солтыс, радны гмінная рады нарадовай, член партыі, актывіст маладзёжнай арганізацыі, член добраахвотнай пажарнай каманды.

(Працяг на стар. 4)

Сяргей Казлоўскі — солтыс вёскі Калодна ў Гарадоцкай гміне.

НАША ДЗЕСЯЦІГОДКА

У гэтым годзе першы школьны званок быў асабліва звонкі. Абвясціў ён для нашага школьніцтва пачатак ажыццяўлення 10-гадовай усеагульнай сярэдняй адукацыі. Вялікі гэта пералом у асвеце ўсяго нашага краю. Для бліжэйшага азнаямлення з найважнейшымі аспектамі школьнай рэформы і заданнямі, якія яна ставіць перад кожным з нас, пачынаем змяшчаць цыкл артыкулаў доктара грамадскіх навук **Мікалая Грыгарчука** — працаўніка Куратары асветы і выхавання ў Беластоку. Спадзяёмся, што ўсе прачытаюць іх з зацікаўленнем.

АДПАВЕДНЫЯ НАШЫМ ПАТРЭБАМ, МАРАМ І ІМКНЕННЯМ

Згодна з рашэннем Палітычнага бюро ЦК ПАРП з 1 верасня 1978 года ў першым класе, а ў наступных гадах паступова ў старэйшых класах, будзе ўводзіцца ў жыццё праграма навучання 10-гадовай усеагульнай сярэдняй агульнаадукацыйнай школы. Такім чынам, спрадвечныя мары самых перадавых мысліцеляў польскага народа будуць здзейснены: кожная дзяўчына і кожны хлопец атрымаюць магчымасць закончыць па-навейшаму навучаючую і выхоўваючую сярэднюю школу. Гэтая рэформа і звязаны з ёю пераход да 10-гадовага навучання зусім не вынік недахопаў ці занядбанняў у дзейнасці нашай школы, але якраз яна з'яўляецца яскравым доказам імкненняў грамадска-палітычных і дзяржаўных органаў улады нашай краіны дапасаваць навучанне і выхаванне маладога пакалення да цяперашніх і будучых гаспадарчых і грамадскіх патрэбаў развітога сацыялістычнага грамадства, а ў выніку гэтага — стварыць умовы для ўсебаковага развіцця кожнага жыхара нашай краіны. Гэта ўкладзе новы змест у наша жыццё і будзе спрыяць больш дынамічнаму развіццю краіны. Шырокае распаўсюджанне сярэдняй агульнай адукацыі і заснаваная на ёй прафесіянальная спецыялізацыя дазволяць збудаваць такое грамадства, у якім месца кожнага чалавека будзе акрэслівацца паводле яго спецыяльнасці, а пашана і заробкі будуць залежаць ад яго фактычнай працы, а не ад паходжання ці іншых, пазагодных з нормамі нашай маралі і этыкі, прычыны. А гэта павялічыць дэмакратызацыю ў нашай краіне.

Школьная рэформа і пераход да 10-гадовай сістэмы навучання і выхавання дадуць магчымасць лепш падрыхтаваць людзей да абслугоўвання навейшых, складаных машын і рознага тэхнічнага абсталявання і такім чынам будзе спрыяць росту прадукцыйнасці працы, умацаванню еднасці чалавека з яго работай, усебаковаму развіццю ўсяго грамадства і кожнага асобнага чалавека. Дазволіць, апрача гэтага, ліквідаваць многа няроўнасцей і недахопаў у грамадска-палітычнай актыўнасці працоўных, у большай, чым дагэтуль, ступені падрыхтуе іх да адпаведнага выкарыстання вольнага часу, будзе садзейнічаць больш актыўнаму іх удзелу ў культурным жыцці, а ў выніку гэтага забяспечыць усебаковае развіццё кожнага чалавека, яго зацікаўленняў, здольнасцей і талентаў.

Як бачым, ад пераходу на 10-гадовае навучанне наша грамадства чакае канкрэтных, выразных і аднозначных вынікаў. Грамадска-палітычныя, адміністрацыйныя і асветныя ўлады ўпэўнены, што кожны жыхар нашай краіны, у тым ліку і кожны чытач „Нівы", прыме актыўны ўдзел у ажыццяўленні ўсіх тых заданняў, якія стаяць перад цяперашняй школай і цяперашнім настаўнікам, бо без такога ўсебаковага заангажавання грамадства цяжка будзе гаварыць пра поўнае здзяйсненне тых мэтаў, якія стаяць перад рэфармаваным, новым нашым школьніцтвам. А пра гэта — у наступным нумары.

др М. Грыгарчук

Зборнік „Пачынальнікі. З гісторыка-літаратурных матэрыялаў XIX ст.",*) які выдаў Інстытут літаратуры імя Я. Купалы Акадэміі навук БССР, належыць да фундаментальных выданняў па гісторыі беларускай літаратуры мінулага стагоддзя. Змест гэтага аб'ёмістага тома складаюць такія аўтэнтычныя крыніцы, як выпіскі з метрыкальных кніг, заявы і прашэнні ў розныя тагачасныя дзяржаўныя ўстановы, пратаколы, запіскі і цэлыя справы паліцыі і судовых органаў, прыватныя лісты, запісы ў альбомах, успаміны сучаснікаў, артыкулы стаўшых ужо вялікай рэдкасцю часопісаў і кніжных выданняў, а таксама іншыя не менш аўтарытэтныя дакументы. Усе яны паказваюць у паўнейшым, а нярэдка і цалкам новым святле такіх творцаў і дзеячоў, як Я. Баршчэўскі, Я. Чачот, В. Дунін-Марцінкевіч, А. Рыпінскі, П. Багрым, А. Вярыга-Дарэўскі, У. Сыракомля, В. Каратынскі, А. Ельскі, Ф. Карафа-Корбут, Ф. Тапчэўскі, Ф. Багушэвіч, А. Абуховіч, В. Савіч-Заблоцкі, Я. Лучына, А. Гурыновіч, постацей, непасрэдна звязаных з імі і ўздзейнічаючых на іх жыццё, светапогляд і творчасць. Бо варта заўважыць, што для паўнейшага разумення намі і будучымі пакаленнямі фактаў і з'яў літаратурнага жыцця маюць вялікае значэнне, напрыклад, успаміны літоўскага грамадскага дзеяча, літаратара і выдаўца М. Янкуса аб друкаванні ў канцы XIX ст. беларускіх кніг у Тыльзіце і нелегальнай перапраўцы іх праз „зялёную" граніцу на беларускія землі, як і такая дробязь, выкапаная недзе Рамуальдам Зямкевічам, што В. Дунін-Марцінкевіч пасля заканчэння Віленскай базіліянскай калегіі „паступіў у Віленскі універсітэт на медыцынскі факультэт, але пры першым рэзанні трупа абамлеў, а затым, кінуўшы універсітэт, паступіў на месца сакратара да нейкага Бараноўскага, які ў Вільні меў нейкае выдатнае бюро. Незабавам Марцінкевіч пазнаёміўся з дачкой свайго працадаўцы, каторая не дайшла яшчэ поўных 16 гадоў і з погляду была яшчэ дзіцяткам, Юзэфай, улюбіўся ў яе і, не атрымаўшы ад Бараноўскага згоды на жаніцьбу, уначы 18 снежня 1831 года ўвёз палюбоўніцу і тайна ад бацькоў ажаніўся". Такімі разынкамі шчодра перасыпаны ўвесь том. А асабліва ж многа ў ім малавядомых або і цалкам невядомых да гэтай пары фактаў аб беларуска-польскіх літаратурных і культурных сувязях. Прыгадаем хоць некаторыя з іх. Заснавальнік польскай нацыянальнай оперы Станіслаў Манюшка дэбютаваў на сцэне Мінскага гарадскога тэатра ў 1852 г. операй „Сялянка" да слоў камедыі В. Дуніна-Марцінкевіча. Пастаноўка карысталася поспехам у мінчан, а адну з галоўных партый у ёй спяваў сам В. Дунін-Марцінкевіч. Нямногім вядома, напрыклад, і пра тое што Адам Гурыновіч утрымоўваў сувязі з вядомым польскім этнографам і музыказнаўцам Янам Карловічам, які, між іншым, разам з Міхалам Федароўскім запісвалі беларускія народныя песні на абшары сённяшняй Беласточчыны. І без фальшывай скромнасці трэба аднатаваць, што ў раскрыцці і набліжэнні да нашых часоў тых цікавейшых старонак творчага беларуска-польскага пабрацімства ўнёс і ўласны ўклад даследчык з Беласточчыны, былы журналіст „Нівы" Мацей Канапацкі, які на старонках нашага тыднёвіка апублікаваў у 1961-1963 гадах некалькі цікавых матэрыялаў, маючых дачыненне да В. Каратынскага, Ф. Багушэвіча, Я. Лучыны, А. Дарэўскага-Вярыгі і інш. Гэта знайшло адлюстраванне ў зборніку. На жаль, невялікім аказаўся плён даследаванняў працаўнікоў Кафедры беларускай філалогіі Варшаўскага універсітэта і секцыі беларусістыкі Польскай акадэміі навук, бо ўсяго адзіная публікацыя З. Скібінскай-Харыла аб перакладах „Пана Тадэуша" А. Міцкевіча на беларускую мову. Як на гэтыя навукова-дыдактычныя ўстановы, створаныя, між іншым, каб таксама даследаваць багатыя грамадскія, літаратурныя і культурныя ўзаемасувязі польскага і беларускага народаў у мінулыя эпохі і ў цяперашнія часы, гэта надта мала. Некаторыя ж праблемы аж просяцца даследавання. Возьмем хоць бы надта ж цікавую постаць спамянутага ў зборніку Ю. Барташэвіча — падляшука, польскага гісторыка, літаратуразнаўцы і выдаўца, або Ю. Такажэвіча — родам з Бельска-Падляшскага паўстанца 1863 года, публіцыста, пісьменніка, крытыка, а таксама шэраг іншых постацей і фактаў. Пакуль што не чуваць, каб варшаўскія беларусісты хацелі дабыць гэтыя каштоўнасці нашай гісторыі з архіваў Варшавы, Кракава, Познаня. Праўда, на гэта патрэбны цэлыя гады, а нават і дзесяцігоддзі настойлівых пошукаў ды проста зацятасці ў паляванні за кожным фактам ці дакументам. Але якая капальня не адкрытых яшчэ скарбаў тоіцца ў гэтай дзялянцы, надта ж пераканальна паказаў Генадзь Кісялёў — укладальнік зборніка „Пачынальнікі". Наогул, у асобе Г. В. Кісялёва беларускае літаратуразнаўства ўжо 20 год мае нястомнага і таленавітага першапраходца да скарбніцы нацыянальнай культуры і разгадальніка найбольшых загадак мінулага стагоддзя на беларускіх землях. Нам, падляшукам, асабліва блізкія сэрцу яго публікацыі аб дзейнасці і творчасці нашага земляка К. Каліноўскага.

ТОМ адкрыццяў

Зборнік „Пачынальнікі" заслугоўвае на прызнанне яшчэ і таму, што падрыхтаваны ён надзвычай дбайна, з глыбокім знаўствам пракаменціраваны кожны факт, а ўсё забяспечана старанна апрацаваным навуковым апаратам. Можам толькі пажадаць сабе спаткання з наступнымі працамі гэтага ж вучонага.

М. Гайдук

*)Пачынальнікі. З гісторыка-літаратурных матэрыялаў XIX ст. Укладальнік Г. В. Кісялёў. Мінск, 1977.

TELEWIZJA WARSZAWA

Sobota 2 IX — 6.00 RTSS. Biolog. 6.30 Wskazówki metod. 7.00 TTR. Uprawa rośl. 7.30 Hod. zwierz. 8.00 Now. w domu i w zagr. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Film fab. 10.30 Pr. publ. 12.00 Kalendarz przyr. 12.30 Studio 2.

Niedziela 3 IX — 6.30 TTR. Upr. rośl. 7.00 Hod. zwierz. 7.30 Nasze spotkania. 7.50 Now. w domu i w zagr. 8.10 Emerytury dla rolników. 8.20 Sport. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Teleranek. 10.20 Antena. 10.45 Kongo — odc. dok. ser. wł. 11.50 Dziennik. 12.05 Rolnicze rozmowy. 12.35 Z kamerą wśród zwierz. 13.05 Muzyka na Zamku. 13.35 Opowieści reporterów. 14.05 Wielka gra. 15.10 Los. Dużego Lot. 15.20 W szponach namiętności — pol. melodramat. 16.20 Pr. rozr. 17.00 Teatr komedii. Jan Solović: Zagmatwana sytuacja. 18.00 Sport. 20.30 Panie na Mogadorze — odc. ser. 21.30 Sport 22.30—22.55 Pr. rozr.

Poniedziałek 4 IX — 15.25 Pr. dnia. 15.30 NURT. Nauki polit. 16.00 Dziennik. 16.10 Obiektyw. 16.30 Zwierzyniec. 17.25 Sport. 17.55 Melodie. 18.25 Porwanie — odc. ser. „Doktor Ewa". 19.30 Dziennik. 20.30 Krystyna Wituska „Mój piękny dzień urodzin". 21.40 Camerata. 22.10 Rekord — rep. 22.40—22.55 Dziennik.

Wtorek 5 IX — 15.25 Pr. dnia. 15.30 Tel. klub seniora. 16.00 Dziennik. 16.10 Obiektyw. 16.30 Studio Tel. Mł. 17.10 Zgadnij kim jestem? — teletur. 17.50 Melodie. 18.25 O wielkich i średnich antylopach — film przyrod. 18.50 Radzimy rolnikom. 19.30 Dziennik. 20.30 Blaski i nędza życia kurtyzany — odc. ser. fr. 21.30 Wszystko za wszystko. 22.30—22.45 Dziennik.

Środa 6 IX — 14.55 Pr. dnia. 15.00 Melodie. 15.30 NURT. Nauczanie początkowe. 16.00 Dziennik. 16.10 Obiektyw. 16.30 Entliczek — słowniczek. 17.00 Nie tylko dla kobiet. 17.30 Los. Małego Lot. 17.45 Kółko i krzyżyk — teleturniej. 18.00 Sport. 19.30 Dziennik. 20.30 Absolwenci — ameryk. komedia. 22.15 Dziennik. 22.30—23.15 Kształt słowa — magazyn literacki.

Czwartek 7 IX — 15.55 Pr. dnia. 16.00 Dziennik. 16.10 Obiektyw. 16.30 Czwartek TDC. 17.55 Poligon. 18.20 Sonda. 18.50 Radzimy rolnikom. 19.30 Dziennik. 20.30 Oblężenie — odc. ser. sens. USA. 21.25 Pegaz. 22.10—22.25 Dziennik.

Piątek 7 IX — 14.50 Pr. dnia. 14.55 Melodie. 15.30 NURT. Pedagogika. 16.00 Dziennik. 16.10 Obiektyw. 16.30 Piątek z Pankracym. 16.55 Klub dobrej roboty. 17.20 Pożar — odc. ser. NRD. 18.20 Magazyn motoryzacyjny. 18.50 Wystąpienie ambasadora KRLD. 19.30 Dziennik. 20.30 Zielona ziemia — komedia TP. 21.30 Koncert symfoniczny WOSPRiTV. 22.05 Dlaczego nie kochasz nas, Nessie? 22.20—22.35 Dziennik.

ТЭЛЕВІЗІЯ МІНСК

Piątek 1 IX — 7.55 Film fab. 17.30 P. nożna. Dynamo (K) — Dynamo (M); Torpedo — CSKA. 20.30 Sopot. Koncert laureatów.

Sobota 2 IX — 7.55 Koncert. 13.30 Mistrz. Europy w lekkiej atletyce. 17.15 Filmy anim. 17.55 Nie do wiary. 18.35 Film fab. 1 część. 20.30 Film fab. 2 część. 21.35 Mistrz. świata w siatkówce. 22.05 Koncert.

Niedziela 3 IX — 7.55 Koncert. 10.00 Film fab. 12.55 Spektakl. 15.40 Panorama międzynar. 16.20 Koncert życzeń. 17.15 Filmy anim. 17.35 Klub film. 18.50 Teatr miniatur. 20.30 Koncert. 21.10 Mistrz. Europy w l. atletyce.

ГАВОРЫЦЬ БЕЛАСТОК!

Беларуская радыёперадача: субота, 12.05 — 12.25 (UKF).

КІНО

Białowieża Czarny korsarz — wł. 5—6. Noc nad Chile — radz. 7. Byliśmy tacy zakochani — wł. 8—9. Jeszcze słychać śpiew i rżenie koni — pol. 10.

Bielsk Podl. Z podniesionym czołem — USA 4—5. Odrażający, brudni, źli — wł. 6—7. Dziewczyna z reklamy — wł. 8—9. Wyspa skazańców — meksyk. 10.

Czyże Okrągły tydzień — pol. Pokój z widokiem na morze — pol. 6—10.

Gródek Szał — ang. 9—10.

Hajnówka Skrzydełko czy nóżka — fr. 4. Kłopoty z cnotą — jug. 5—7. Giuseppe w Warszawie — pol. 8. Lekarstwo na miłość — pol. 9. Mgła — pol. 10.

Michałowo Intryga rodzinna — USA 5—6. Słodko i gorzko — buł. 7—8. Żona Jana — fr. 9—10.

Mielnik Mściciel — USA 6. 150 km na godzinę — pol. 9—10.

Narew Niepotrzebny — buł. Ostatni beztroski miesiąc — czes. 6—10.

Narewka Śmierć prezydenta — pol. Najdłuższa droga — jug. 6—10.

Nurzec Antyki — pol. 5—6. Południk zero — pol. 7—8. Nie lubię poniedziałku — pol. 9—10.

У ГЭТЫМ ТЫДНІ

410 гадоў назад

5 IX 1568 нар. Джавані Кампанела, італьянскі філосаф, адзін з прадстаўнікоў ранняга ўтапічнага камунізму.

150 гадоў назад

9 IX 1828 нар. Леў Талстой, рускі пісьменнік. Аўтар „Вайны і міру", „Ганны Карэнінай", „Уваскрасення". Зрабіў і робіць вялікі ўплыў на ўсе літаратуры. Займае адно з першых месцаў сярод пісьменнікаў па колькасці моў свету, на якія перакладзены яго творы.

30 гадоў назад

9.IX 1948 была абвешчана Карэйская Народна-Дэмакратычная Рэспубліка.

Помнікі зямлі беларускай. Помнік воінам, загінуўшым пры фарсіраванні Дняпра ў вёсцы Дзяржычы Гомельскай вобласці.

Фота У. Казлова і Э. Трыгубовіча.

Краязнаўчы слоўнік — Бяндзюга ● Можна жыць! ● Дружба: Слонім — Беласток ● Да 150-годдзя з дня нараджэння Л. Талстога ● Гарадок і песня ● Пра грабавецкага майстра Рыгора Хіліманюка ● Вершаваная палоска Дзядзькі Кваса ● Калі прысняцца качаняты... ● Весткі з Рыбалаў, Кнышэвіч, Гайнаўкі, Палічнай, Шчасновіч, Дубіч Царкоўных, Тафілаўцаў, Чаромхаўскай і Кляшчэлеўскай гмін, Шудзялава ● Песня „Popołudnie z tobą".

Niwa

BIAŁORUSKI TYGODNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

ODZNACZONY ZŁOTĄ ODZNAKĄ „ZASŁUŻONY BIAŁOSTOCCZYŹNIE"
Organ Zarządu Głównego Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego

ADRES REDAKCJI
Niwa
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok, skr. poczt. 149
tel. 2-32-41

Wydawca:
RSW „Prasa-Książka-Ruch", Przedsiębiorstwo Wydawniczo-Kolportażowe w Białymstoku. Prenumeratę na kraj przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch" oraz urzędy pocztowe i doręczyciele. Cena prenumeraty rocznej 28 zł. 80 gr. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę, która jest o 50% droższa od prenumeraty krajowej, przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch", Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto PKO nr 1531-71.
Indeks 36911/36671
B.Z.Graf. Zam. 1836; 7.200 egz. N-4

БЕЛАВЕЖА

СТАРОНКА ЛІТАРАТУРНА-МАСТАЦКАГА АБ'ЯДНАННЯ ПРЫ ГП БГКТ.

Пейзажы Надзеі Артымовіч

Надзея Артымовіч нарадзілася 18 лютага 1946 г. у вёсцы Аўгустова на Бельшчыне, адкуль ужо летам гэтага ж года яе сям'я пераехала ў Бельск. Тут прайшло яе дзяцінства, тут хадзіла ў пачатковую школу і Беларускі агульнаадукацыйны ліцэй імя Тарашкевіча. У 1965-1967 гг. штудзіравала русістыку ў Настаўніцкай студыі ў Беластоку, а ў наступныя гады — беларускую філалогію ў Варшаўскім універсітэце, які закончыла ў 1972 г. З гэтага часу Надзея жыве і працуе ў Варшаве, якая стала яе творчай майстэрняй, штодзённым натхненнем і канвой для назіранняў, роздумаў, ацэнак.

Паэтычны дэбют Надзеі Артымовіч адбыўся ў красавіку 1970 г. на ніваўскай „Літаратурнай старонцы“ („Ой, ляцелі гусі“). На працягу шасці гадоў (1970-1975) было надрукавана ў „Ніве“ ўсяго 13 прапанаваных паэтэсай вершаў. Яе ўваход на радзімы парнас доўгі час быў незаўважальным у нашым літаратурным асяроддзі.

Разнастайнымі і дзіўнымі бываюць шляхі тварэння. У выпадку Надзеі Артымовіч пераломным перыядам быў 1976 год, які прынёс раптоўную актывізацыю яе творчых сіл. Можа ўплыла на тое першая рэцэнзія, надрукаваная 11 красавіка 1976 г. у варшаўскім украінскім тыднёвіку „Наше слово“, можа першы аўтарскі вечар, які адбыўся 8 снежня 1976 г. у варшаўскім клубе БГКТ, можа нешта іншае. Пачынаючы ад гэтага часу, з творчай майстэрні Артымовіч выйшлі шматлікія новыя вершы, якіх ужо нямала друкавалася на старонках „Нівы“, у сёлетнім „Беларускім календары“, мінскай „Маладосці“ і іншых выданнях. У пераважнай большасці датычаць яны аднаго з важнейшых і цікавейшых пытанняў нашых дзён, якім з'яўляюцца складаны працэс духоўнай адаптацыі шматлікіх адзінак, якія ва ўмовах паступаючай індустрыялізацыі апынуліся ў бурлівым віры жыцця вялікіх гарадоў. У гэтым кантэксце рэальная адлегласць Бельск — Варшава („Сон уцякае“) з'яўляецца дробяззю ў параўнанні з вялікімі праблемамі прыстасавання да новых умоў. Гэтыя цяжкасці паэтэса асэнсоўвае па-майстэрску, прычым шчасліва пазбягае плыткага сентыменталізму і настальгіі па адыходзячай традыцыйнай вёсцы. У гэтым заключаецца яе істотнае адрозненне ад большасці „белавежцаў“ старэйшага пакалення.

Ужо першыя рэцэнзіі і адгалоскі, якія паказаліся ў друку ў пачатку 1977 г. сведчылі аб разнастайным разуменні і ўспрыняцці паэзіі Надзеі Артымовіч. Крытыкі ўгледзелі перш за ўсё фаталізм, трагізм, катастрафізм, на меру польскага паэта С. Вачэка[1]). Варта заўважыць, што гэтыя ацэнкі абапіраліся на невялікую колькасць яе вершаў, вядомых шырэйшаму кругу чытачоў, і па гэтай прычыне не з'яўляюцца характэрнымі для ўсёй творчасці. Хаця, з другога боку, можна сумнявацца, ці і шырэйшае знаёмства з паэзіяй Надзеі Артымовіч уплыве на змяншэнне крытычнага разнабою. За гэтым прамаўляе алегарычны характар яе творчасці.

Вершы, якія да гэтай пары стварыла Надзея Артымовіч, можна падзяліць на тры тэматычныя цыклы. У першым з іх пад умоўным загалоўкам „Грудка зямлі“ моцна гучаць патрыятычныя матывы, увасабленнем якіх з'яўляецца пакінуты родны кут, зямля дзяцінства. Як трапна пісала каментатар „Нашага слова“ З. Невуліс, „у вершах гэтага цыкла... родная мова, грудка роднай зямлі становяць корань псіхалагічнага існавання, бо, — як заўважае паэтэса, — кожны чалавек калісь знаходзіць сваю крыніцу. Родны горад, матчына хата нагадваюць спакойную прыстань, уцечку ад шумнага жыцця вялікага горада[2]). Вершам гэтага цыкла, як „Мой родны горад“ (гл. Літаратурная старонка № 196), „Грудка зямлі“ (№ 156), „Ёсць тое“ (№ 221), „П'ю прагна“ і іншым, характэрны ідэйны і эмацыянальны зарад, вера і здаровы аптымізм. Па сіле экспрэсіі займаюць яны выключнае месца ў беларусамоўнай літаратуры Беласточчыны.

Значныя мастацкія вартасці прадстаўляе лірыка кахання (цыкл „Мы так блізка сябе“). Аднак найбольш выразна паказала паэтэса свой творчы манер у вялікім цыкле рэфлексійных вершаў „Варшаўскія пейзажы“. Водгук чулай адзінкі на разнастайныя праявы жыцця знайшоў тут шырокае адлюстраванне, як у дыяпазоне праблемаў, так і ў мастацкіх сродках іх выражэння. Ці можна ацэньваць гэты цыкл як акцэптацыю непазбежнага фаталізму, трагізму ў сутыкненні адзінкі з цвёрдай рэчаіснасцю? Напэўна не! Згушчэнне чорных фарбаў, якое наглядаецца ў такіх вершах, як „Ёсць бераг“ (№ 214), „Пейзаж“ і іншых, пераплятаецца тут з пачаткова асцярожнымі акцэнтамі веры і надзеі („Уваходзь ты сонца“ — № 224, „Пазаві мяне“ — № 173), каб урэшце ўспыхнуць моцным акордам упэўненасці перамогі дабра над злом, выліцца ў аптымістычную візію будучыні, што цудоўна загучала ў такіх вершах, як „Не гавары“ (№ 208), „У руках нашых“ (Маладосць № 12, 1977 г.), „І зноў разліецца спакой“ (№ 224) і іншых.

Паэзія Надзеі Артымовіч — цікавая і арыгінальная з'ява на нашай літаратурнай ніве. Важнай яе рысай з'яўляецца перш за ўсё праўдзівасць, шчырасць, што стварае добрыя прадпасылкі для яе ўспрыняцця знаўцамі і аматарамі рэфлексійнай паэтычнай творчасці.

Юры Туронак

Фота аўтара

---

[1]) Я. Леанчук, Паэтычны плён „Белавежы“, „Ніва“ 6.03.1977 г. З. Невуліс, II пристрасть — поэзия, „Наше слово“ 16.01.1977 г.

[2]) З. Невуліс, там жа.

ПЕЙЗАЖ

. . . . заўсёды паміж
клеткай і
жыццядайнай ракой
плывеш аднакрылай птушкай
белы цень апошняга цягніка
як бетон паклаўся на твае вусны
перад табой
як смала
разлілося чорнае святло

. . . .

Тут дарогі няма.
І зямлі няма, што родзіць кветкі
(у дзень нараджэння вецер прыносіць ім смерць)
Зачапіцца тут хоць бы на адну хвіліну
Паглядзець
Азірнуцца

Ты стаіш.
Чуеш толькі трэск попелу
У ботах.
А дзе боль?
Ногі ж крывавяць
і рукі ў забітай крыві...
А дзе боль?
Ціхі плач заснуў...

У твае вочы ўваходзіць
Пейзаж без канцоў
Замыкаеш адно вока
Бачыш...
Закрываеш адно вуха
Чуеш...
А веку чорнаму
Усё мала
бяжыць, ляціць
як дзіцё пакрыўджанае да маці
Хутка, хутчэй...

. . . .

Тут дарогі няма.
Дрэвы тут — крыжы магільныя
Песня тут — какафонія звар'яцелая
Крыніца тут — ноч чорная
а людзі — ценямі самотна...
. . . . заўсёды паміж

* * *

П'ю прагна
Як цудадзейнае лякарства
Тваё неба
мой Бельск
Затрымай ты для мяне
Свой час
І свеціць ясна
Тут
Мой прамень.

Дарую табе
Адно маленькае
Слова-зярно
Зярно
Што ўпаўшы
На родную зямлю
Заўсёды акалосіцца...

Салонымі жменямі дажджу
Ты абмываеш
Чужую вопратку
Сваіх дзяцей...
Разаграваеш іх скамянелыя
сэрцы
Адмыкаеш іх зашнураваныя
вочы
Развязваеш іх спутаныя рукі...

Бельск
Спалі маё закратаванае
акно
Выкінь у далёкае мора
Мае чорныя сны
І тады
я буду з табой
заплятаць касу
дзён і начэй...

* * *

неспадзявана (так як адыходзяць
людзі)
ударыць сонца ў сэрцы нашыя
боль пякучы з вясной крочыць
у восень
рэальнасць макаў чырвоных
калі праўдзівым дарам неба
чаму рассявае барозны на тваім
чале?
твой спакой
адчыняе дзверы ў круглую хату
хату для кожнага і для нікога
сцежкі ясныя
сцежкі простыя
вядуць нас на апошні начлег
будзем сніць у перашытых вопратках
галодныя
бо родны кут са шчырым хлебам
ужо ў марах толькі
дарог да бацькаўшчыны
не выпрастуем
не пераскочым
у снах галодных можа знойдзем
востраў
раскінем карты ў жартах
запросім музыкантаў і паэтаў
няхай яны маўчаць
няхай хоць раз глянуць
на шчасце малое
што кружыцца ў макавай песні
без слоў

* * *

раскусваеш слыхам
вокам
словам
сваю зямлю

у матчынай крыніцы
твае сны
і жыццё

ёсць дом
дзе смерць і вясна

іграюць белыя лічбы
над табой

пад табой
сцелецца маўчанне

імчыцца імчыцца конь
зялёны

вадапой
з чорным крыжам

як перайсці ўсе сцежкі
да матчынай крыніцы

чужы дзень у віне
нерухомы

ноч не плыве

твая думка
завешана на матчынай
яблыні...

ГОРАД ДАЖЫНАК

(Працяг са стар. 1)

джаў, прыладаў для пераносу і падымання. Гэтая вытворчасць будзе навейшай, а „Спомаш" пасля мадэрнізацыі будзе спецыялізавацца ў вырабе рознага абсталявання для малочнай прамысловасці (лініі па ахалоджванню і прыёму малака, абсталявання для вырабу малочнага парашку, абсталяванне для пакетавання малака і інш.).

Другой па велічыні галіной ольштынскай прамысловасці з'яўляюцца прадпрыемствы спажывецкай прамысловасці, якія пастаўляюць свае вырабы на патрэбы рэгіёну, краіны і на экспарт. Да гэтай прамысловасці належаць: завод па перапрацоўцы птушынага мяса, мясны завод, халадзільны завод з лініямі па вытворчасці марожаных шпінату і зялёнага гарошку колькасцю ў 5 тысяч тон у год, бровар, малочны завод, спулдзельня „Мэва", якая выпускае мясныя вырабы.

Праўда аднак і тое, што шэраг з гэтых прадпрыемстваў — гэта малыя адзінкі, памяшчаюцца яны ў старых выэксплуатаваных будынках. Таму на бліжэйшыя пяць год не прадбачваецца пабудовы новых прадпрыемстваў, затое будуць разбудоўвацца і мадэрнізавацца тыя, што ўжо ёсць. Усе дасягненні ольштынскай прамысловасці — гэта вынік няспынна растучай прадукцыйнасці працы, а таксама ўсё лепшага выкарыстання машын і абсталявання.

Але Ольштын — гэта не толькі прамысловасць. За апошнія гады наступіла заўважальнае развіццё ольштынскага асяроддзя навукі, культуры, мастацтва. Працуе сетка бібліятэк, дамоў культуры, клубаў. У 1973 г. у 500-ю гадавіну нараджэння М. Капэрніка быў адкрыты Планетарый касмічных палётаў. Ён быў узведзены ў рэкордна кароткім часе за 14 месяцаў мясцовымі прадпрыемствамі, у ім надзвычай цікавая праграма: гледачы могуць убачыць Космас з самога Космасу, Зямлю са спутніка або з Месяца. Працу Планетарыя дапаўняе Станцыя назірання за штучнымі спадарожнікамі Зямлі, якая належыць да інстытута геадэзіі і фотаграметрыі Ольштынскай сельскагаспадарча-тэхнічнай акадэміі, што вядзе даследаванні ў праграме „Інтэркосмас".

Больш 22 гадоў дзейнічае Грамадска-культурнае таварыства „Паазер'е". Асабліва вялікім дасягненнем таварыства было арганізаванне выдавецтва „Паазер'е", заснаванне цэнтра навуковых даследаванняў імя В. Кэнтшынскага, што праводзіць навуковыя даследаванні па гісторыі і этнаграфіі.

Ольштын мае таксама многа мастацкіх калектываў. Да самых старэйшых належаць ансамблі песні і танца „Вармія" і „Ольштын", якія папулярызуюць фальклор рэгіёна і рэгіянальныя інсцэнізацыі.

Дзейнічаюць Тэатр імя Стэфана Ярача (з 1945 года каля 400 прэм'ераў), Тэатр лялькі і акцёра (470 пастановак у год), Філармонія імя Фелікса Нававейскага (250 канцэртаў і 75 тысяч слухачоў у год), Бюро мастацкіх выставак, Музей Варміі і Мазураў.

Тут працуюць дзве вышэйшыя школы: Сельскагаспадарча-тэхнічная акадэмія і Вышэйшая педагагічная школа; філіялы Ваеннай тэхнічнай акадэміі, Варшаўскага і Торунскага універсітэтаў, чатыры агульнаадукацыйныя ліцэі, адзін музыкальны ліцэй, 13 сярэдніх і столькі ж засаднічых тэхнічных школ, а таксама каля 20 пачатковых школ.

Як належыцца гораду турыстычнага рэгіёна, на яго тэрыторыі знаходзяцца аж тры азёры, 39 гектараў паркаў, 80 га сквераў, 20 га спартыўных аб'ектаў, 176 га працаўнічых агародчыкаў і 1040 га лесу. Да 1980 г. на кожнага жыхара прыдзецца па каля 14 квадратных метраў зялёных абшараў.

Рашэнне аб правядзенні ў Ольштыне сёлетняга Свята ўраджаю ўспрынялі яго жыхары як прызнанне для дасягненняў горада і рэгіёна.

Аляксей Сідаронак

ГІМНЫ

Ці то будзе летам, ці зімою, лес звычайна явіцца нам, як нейкае цалкам бязладнае нагрувашчванне пнёў, камлёў, галля ды іншага ламачча, з-за якога не відаць божага свету. Зусім інакш на карцінах сямідзесяціпяцігадовага мастака-аматара **Яна Кішкеля** з Ліповага Мосту — вёсачкі, што прысела на палянцы над ракою Слояй у самым сэрцы Супрасльскіх лясоў. Возьмем хоць бы вось гэтую, з лісой, што выйшла на паляванне. Тут непадзельна пануе найстражэйшы парадак: роўненька раскладзены пянёчкі з пухкімі шапачкамі снегу, на рэдка расстаўленых дрэвах відаць не толькі самыя нязначныя выгібы галінак, але нават усе лушчыначкі кары ды іголачкі кастрыцы выведзены з надзвычайнай дакладнасцю. На гарызонце бярозавы гаёчак з чырвона-сінімі мітуслівымі вершалінкамі па самыя пахі патануў у мяккай пярынцы снегу. Недзе ўдалечыні вісіць далікатная вуалька марознай імглы. Над усім гэтым святлістая яснасць марознага зімовага ранку з палоскамі белі, чырвані, фіялету і чаго там яшчэ. І вось яна — лісіца... Чутка насцярожаныя вушкі, востраносая мордачка, пушысты, фанабэрысты хвост і какетліва паднятая пярэдняя лапка — гэта жывое ўвасабленне той лясной хітрыцы-псотніцы, надта ахвочай на курацінку ды гусяцінку, што спрадвечна разгульвае па народных казках. І аж цягнецца сама рука, каб пагладзіць яе па шаўкавістай мілавіднай мордачцы...

І я захапляюся гэтым арыгінальным харастовом і зусім не здзіўляюся: яно нараджаецца пад пэндзлем чалавека, спазнаўшага ўсе самыя таемныя натхненні і зрухі лясной чашчобы, тут ён заўсёды знаходзіў раўнавагу духа і абсалютны спакой.

Бацька яго быў беззямельным кмецем у тым жа Ліповым Мосце, спачатку туляўся парабчаком пры чужой гаспадарцы, а потым нейкім цудам уладкаваўся працаваць на чыгунцы. І зусім не пад мяккім пошумам векавечных хвояў, але якраз пад пранэзлівымі гудкамі паравозаў на станцыі ў Граеве прайшло дзяцінства трох сыноў і дачкі чыгуначніка Юзафа Кішкеля. Першая сусветная вайна перакінула іх у Смаленск. Там, каб неяк пракарміцца, дванаццацігадовы Ясь ідзе на фабрыку, што рыхтавала для фронту салдацкі абутак і конскую збрую. Разам са сваімі таварышамі ён удзельнічае ў антыцарскіх дэманстрацыях. У часе адной з іх ён ледзь не загінуў ад шабляў расправу ляючыхся з дэманстрантамі казакоў. Выратаваў Днепр, у хвалі якога кінуўся ён з такімі ж, як сам, маладымі таварышамі і адплыў са дзве вярсты ўніз па рацэ.

У 1922 г. яны ўсёй сям'ёй вярнуліся з бежанцаў у Польшчу. Бацька нідзе ніякай працы не знайшоў і давялося ім прыехаць у Ліповы Мост, на сваю беззямельную бацькаўшчыну. І тады Ясь упершыню адчуў ласкавасць і харастово Супрасльскіх лясоў. Іменна лясная

ПАЛОСКА ДЗЯДЗЬКІ КВАСА

СТРЭМКА *

ТВОР АЛЕСЯ СВІСЬКА

„Застраміў я сэрца — зацвіло агнём".
Але нашто, нашто было страміць? Знарок ці няхочучы?
„Мучуся,"
Спачуваю.
„Ноччу лічу зоры,"
Бы астраном.
„Удзень месца не знайду нідзе."
Мусіць, шчэ кабыла не ажарабілася.
„І, калі нельга ўхіліцца ад людзей",
О, бязлюднік паэт!
„паказваю ім твар вясёлы,"
Ну і фальшывы з натуры.
„усмешкай бестурботнаю вітаю,"
Ну і артыст ты, далібо!
„хоць слёзы ў грудзях іграюць."
Хай іграюць, як яны такія музыкальныя. Куды горш, як нястрымна льюцца з вачэй.
„А стрэмка
Уваходзіць усё глыбей..."
Ну і ўрэдная!
„І што ж далей?
Сэрца згарыць?"
Альбо я знаю? Не павінна, калі дастасавалася да стрэмкі.
„З нарывам разарвецца?"
Пажывем, пабачым.
„Бо стрэмкі выкінуць не можа і не хоча."
О так! І чаму, скажыце?
„Бо ў ёй зачараваны сілаю варожай шчасця кусочак."

Вось і выясненне. Шчасце ў пары з няшчасцем. То бывае заўсёды і з усімі.

Верш так сабе. Мусіць, цікавы, калі змешчаны ў календары. Паэзія, як жыццё, разнастайная. Твор Алеся Свіська — паэзія самаўнушэння. Ходзіць то па людзях. Мой сусед, таксама Алесь, унушыў сабе, што ў яго сэрца прастрэлена, з дзіркай значыць. Але ён гэта цвердзіць толькі тады, як добра нап'ецца. Але цвердзіць так шчыра, з такім плачам слёзным, што аж яго шкада. Бо гарэлкі піццё, то натуры адкрыццё. Іншы — цвярозы, спакойны — пачынае буяніць, другі спявае да хрыпаты, трэці за бабамі ганяецца, як певень за курыцамі. А вось гэтага на плач разбірае. Такі мой сусед Алесь. З дзіркай жыве і добра чуецца. Так мо і са стрэмкай?

Дзядзька Квас

*) Беларускі каляндар - 78.

ДАРОЖНЫЯ ПАРТРЭТЫ

Дзяўчына з фэстына БГКТ. Фота Р. Сянько.

(Працяг са стар. 1)

З візітам у КАЛОДНЕ

— Адкуль у мяне бярэцца схільнасць да грамадскай працы? Ці я ведаю?.. Проста не магу, не патраплю замкнуцца ў шкарлупе ўласных, выключна асабістых спраў. На розных сходах або і проста так, у суседскіх гутарках, адкрыта і шчыра гавару, што на душы набалела, ды не толькі мне, але і ўсім жыхарам вёскі, і яны, відаць, разумеюць мае імкненні, давяраюць мне, а я стараюся апраўдаць гэты давер. А можа гэта ўжо сямейнае? Па бацьку?

Яго бацька, Канстанцін Казлоўскі, які ўжо тры гады таму назад размяняў сёмы дзесятак свайго жыцця, калісьці таксама шмат часу адводзіў на грамадскую і палітычную дзейнасць. Толькі ўмовы гэтай дзейнасці былі зусім іншыя. Даводзілася змагацца за асноўныя справы чалавечага жыцця: за хлеб і працу, за свабоду і раўнапраўе, за тое, каб чалавекам звацца. Член Камуністычнай партыі Заходняй Беларусі ад 1924 года.

— У асноўным займаўся я, — успамінае Канстанцін Казлоўскі, — перасылкай нелегальнай літаратуры: газеты, афішы, лістоўкі, розныя заклікі і ўсе іншае, што служыла для нагляднай камуністычнай прапаганды. Разносіў я гэта ў Супрасль, Міхалова і Гарадок.

У 1936 годзе — арышт. І тры гады за кратамі.

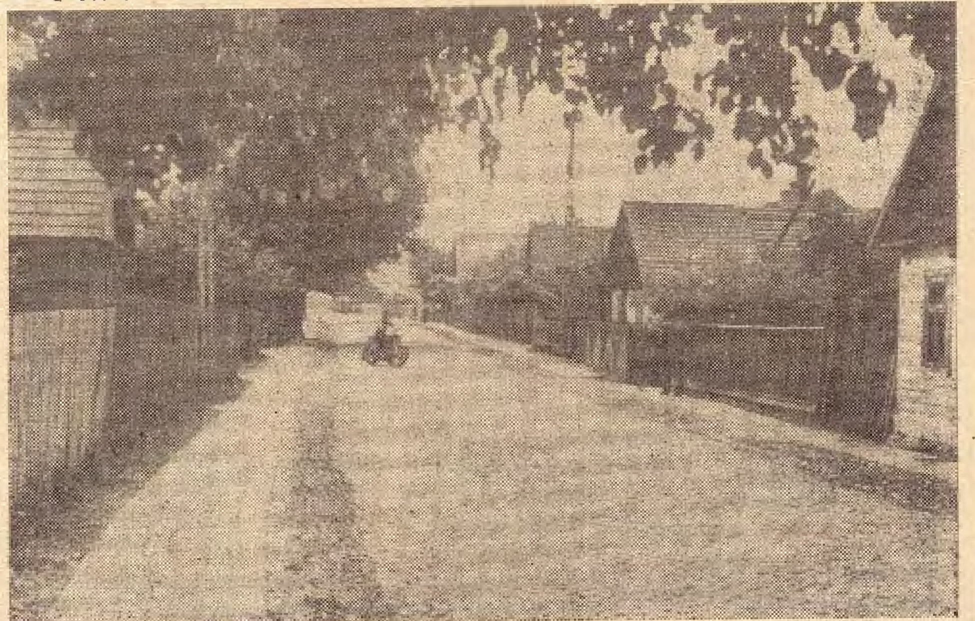
Такі вось бацька ў солтыса Сяргея Казлоўскага, у такой жа атмасферы праходзіла яго выхаванне. А яблыка, кажуць, не падае далёка ад яблыні.

— Ці цяжка жыхароў Калодна заахвоціць да працы грамадскім чынам? — пытаю солтыса.

— Не, не цяжка, — адказвае ён рашуча. — Хопіць толькі склікаць сход, дакладна раз'ясніць людзям, у чым справа, і яны прыдуць, гуртам прыдуць. Возьмем, для прыкладу, дзень партыйнага пачыну. У гэтым годзе рамантавалі мы дарогу ў Крулёвы Мост і сваю ўласную дарогу да вясковага вадапою. Прыйшлі амаль усе дарослыя жыхары Калодна. Праўда, наша вёска невялікая. Тут крыху больш за 30 гаспадароў, але Калодна мае ўжо багатыя традыцыі ў грамадскай дзейнасці. Паглядзіце, калі ласка: вуліца ў нас брукаваная, па абодвух яе баках тратуары, дамы пераважна новыя, салідныя, прыгожа памаляваныя, панадворкі дбайна абгароджаныя, а за агароджай красуюцца кветкі.

Сапраўды, аж люба паглядзець. Нездарма ж ужо чацверты раз падрад Калодна займае перадавое месца, спаборнічаючы ў конкурсе „Беластоцкая вёска гаспадарная і культурная". Дзякуючы ўзнагародам на грамадскім фондзе гэтай вёскі накапілася ўжо звыш ста тысяч злотых.

— Гэтыя грошы, — кажа солтыс, — мы прызначаем на будаўніцтва вясковай рамізы.

Калодна — вёска прыгожая, культурная, гаспадарная.

нула сястра-масквічка. Пасля больш чым паўгадовага лячэння ў вайсковым шпіталі ў Маскве з сакавіка 1944 г. ён зноў у І Арміі Войска Польскага. Прайшоў баявы шлях ад Роўна на Украіне да ваколіц Гарваліна на польскай зямлі. І тут, у жніўні 1944 г., у часе здабывання плацдарма над Піліцай, ён зноў быў цяжка паранены ў нагу і ў абедзве рукі. Некалькі дзён у палявым шпіталі вісела над ім пагроза, што прыдзецца адрэзаць зняверачаную асколкам правую руку. Але выратавала Я. Кішкеля ад такога страшэннага калецтва савецкі хірург, сівавалосая жанчына з добрымі, спагадлівымі матчынымі вачыма, прозвішча якой не захавалася ў адурманенай наркозам у некалькіх чарговых аперацыях салдацкай галаве. Потым пайшлі доўгія месяцы лячэння, а пасля яго было безапеляцыйнае рашэнне ваеннай камісіі: інвалід такой та катэгорыі, цалкам непрыгодны да ваеннай службы.

Гэта было ўжо ў пачатку 1945 года. Я. Кішкель палажыў у рэчмяшок свой небагаты салдацкі скарб і паехаў у Іркуцк за сям'ёй. Праз некалькі месяцаў яны з жонкай і дзвюма дочкамі ўжо абжывалі колішнія родныя куткі ў Ліповым Мосце. А мог жа ён, заслужаны для Радзімы чалавек, узнагароджаны

ЧАРОЎНАСЦЯМ ЛЕСУ

чашчоба і прытуліла, і пракарміла, і дала першыя праблескі радасці ў тыя цяжкія бясхлебныя гады. Ці ідучы на работу ў лес, ці вяртаючыся з яе, а то і ў часе кароценькай перадышкі ля вогнішча ў часе працярэблівання маладняку, стаўляння шостак, скаблення паперкі або капання карпіны яго заусёды заварожвала незвычайная чароўнасць лесу.

І тады ён упершыню набыў вучнёўскія водныя фарбкі і пэндзлік ды спрабаваў перадаць імі тую красу, што бачыў у лесе. Адкрываў жа яе з кожным годам усё больш. З 1924 г. ён пачаў працаваць леснікам у абходзе Саснаўік каля Крынак і не тое, што кожнае дрэва, але нават кожны кусцік ці пянёчак стаў яму вядомы да драбніц. І свае ачараванне імі ён пераказваў у сваіх карцінах, ужо маляваных праўдзівымі алейнымі фарбамі. Аздобілі яны ўсе сцены прасторнай леснічоўкі, завандравалі ў хаты родзічаў і знаёмых.

Гэтае ідыльнае сужыццё мастака-аматара з Супрасльскім лесам раптоўна спыніла другая сусветная вайна. У выніку розных суровых перапетый ён апынуўся ў ваколіцах Іркуцка, у Сібіры. У 1943 годзе ўступіў у І Дывізію імя Т. Касцюшкі Людовага Войска Польскага і пасля інтэнсіўнай ваеннай вучобы прыняў удзел у славутай бітве пад Леніна. Бой быў кровапралітны, загінула сотні салдат і афіцэраў, а Я. Кішкелю ўсё ж пашанцавала — ён астаўся жывы, хоць і вынеслі яго з цяжка параненымі абедзвюма нагамі. З палаючага палявога шпіталя яго выцяг-

ордэнам Віртуці Мілітары ІІ класа і Кавалерскім Крыжам Заслугі, выбраць сабе больш выгоднае месца для спакойнага жыцця! Так, мог, але не выбраў. Хоць быў ужо на ваенней інвалідскай пенсіі, пайшоў працаваць ляснічым у Боркі, і на гэтай нялёгкай рабоце праслужыў да 1958 года.

Цяпер яго карціны не толькі аздобілі леснічоўку ў Борках, але і сцены амаль усіх хатаў у Ліповым Мосце. І, відома, на ўсіх іх відвеецца лес — зімовы, веснавы, асенні, летні, на пагорках і ў далінках, на ўскраіне каля поля і над безыменнай пакручастай рачулкай з залатымі пясчанымі плёсамі на абодвух берагах.

На маленечкім панадворку, пад аграмадным, разгалістым дубам, штодня расстаўляе ён свой старэнькі мальберт. Невядома, колькі гэтых карцін-песень, карцін-гімнаў красе лесу выйшла з-пад пэндзля Я. Кішкеля. Гадоў пятнаццаць таму назад яны паявіліся на выстаўках прац мастакоў-аматараў у Сакольцах, потым у Беластоку, Варшаве. Многія з іх трапілі ў музеі і прыватныя калекцыі не толькі Польшчы, але і Францыі, Злучаных Штатаў Амерыкі, Японіі.

Мікалай Гайдук

фота аўтара

Нядзеля. Жніўеньская спёка. Хочацца піць. Солтысава суседка, актывістка гуртка вясковых гаспадынь, частуе малаком. Пытаю пра солтыса.

— Гэта добры чалавек, — кажа яна. — Не таму ён добры, што солтыс і наш сусед, бо не пра тое я думала, а пра іншае. Ён жа ж шмат часу працаваў у Беластоку. Быў слёсарам ва „Ухвытах". Вельмі добра зарабляў. Аднак прыйшоў сюды на гаспадарку і тут ужо астаўся, бо маці памерла, а хворы бацька не даў рады спраўляцца з гаспадаркай. Іншы на яго месцы плюнуў бы на ўсё гэта, купіў бы кватэру ў блоку, а бацька... калі не хоча ў горад, хай сам дажывае... А ён — не, вярнуўся сюды, стаў за гаспадара і за гаспадыню. Сам і пры свінях, і пры каровах. У хаце і на полі.

За агародамі плыве рака Плоская, а за рэчкай распасціраецца вясковы выган, які канчаецца сцяной старога лесу. Гэта тут раскладаюцца гарадскія госці, якія наезджаюць на нядзелю адпачываць з візітам у Калодна. Адусюль гэтая вёска выглядае, як на малюнку выдатнага мастака-пейзажыста. Толькі справа тут не ў прыгажосці. Нядзельныя турысты — і не толькі яны — шмат чаму маглі б навучыцца ў жыхароў гэтай вёскі, а перш за ўсё маглі б яны навучыцца, як жыць і працаваць дзеля агульнага дабра.

Віктар Рудчык

Фота аўтара

М. ШАХОВІЧ

З НАРОДНЫХ ГАВОРАК

комэрка — у сэнсе **пуйті комэрка**, паляцець праз лоб. А говорыла, нэ скачы, бо так і полетіш комэрка. Крутівся, крутівся по сторонěі політів комэрка на тук.

луг — гэта вадкасць, падрыхтаваная з вады, драўлянага попелу і вопату. Усё пераварвалася, працэджвалася і служыла для мыцця галавы. А я своїе волосы лугом мыю, такіе мяхкі стают. Трэба лугу наварыті, то головы помыемо. А хто там колісь тые шампоны віэдав, вымешь в лузі, сполошчэш водою і всё.
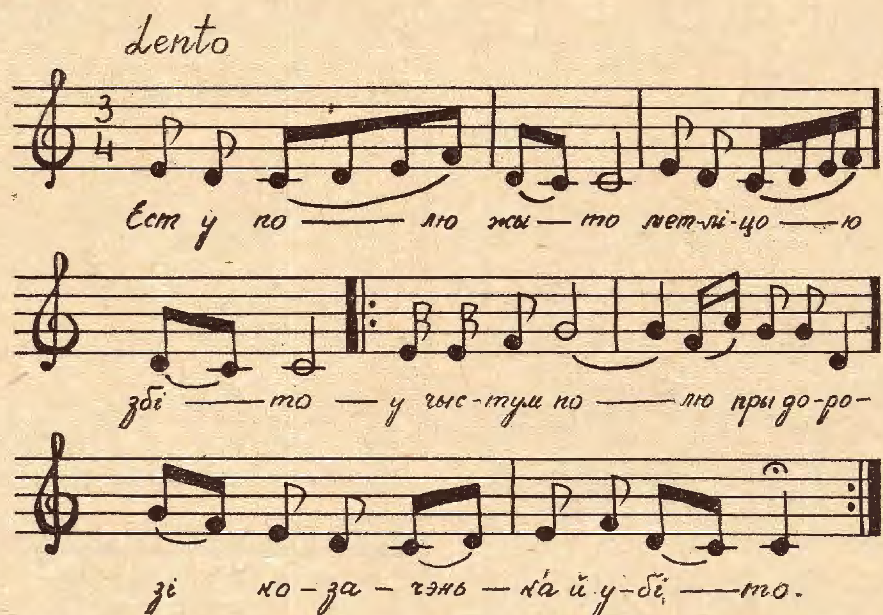
пуддувало — гэта тое месца пад плітой, куды асыпаецца попел. Служыць яно адначасова для ўтрымоўвання цягі, каб лепш гарэла ў пліце. Закрываецца яно дзверцамі. Открый пуддувало, а то в плітіэ погаснэ. Нэ открывай так муоцно поддувала, а то всёй огонь в трубу тягнэ і на плітіэ як нэ кіпіэло, так і нэ кіпіт. Вжэ туолькі попэлу в пуддувалі назбіралося, што в плітіэ горыэті нэ хочэ.

пуляті — падымаць або насіць нешта цяжкае, па-над сілу. Нэ пуляй сам тых мішкоў, а то знов жывот будэ боліэті. Ат, популяв ціэлы дэнь пустакув, той знов хворыэе.

(Зубава, гміна Бельск)

Ф·А·Л·Ь·К·Л·О·Р

БАЛАДА

Ест у полю жыто метліцою збіто —
у чыстум полю пры дорозі козачэнька й убіто,
ў чыстум полю пры дорозі козачэнька й убіто.
Ой, як біто, так біто, то й на смерць ні забіто,
чэрвоною кітайкою белэ лічко прыкрыто,
чэрвоною кітайкою белэ лічко прыкрыто.
Ой, як прышла дзіўчына, то й тая чорнобрыва,
як одкрыла кітаечку, то й заголосіла,
як одкрыла кітаечку, то й заголосіла.
Ой, як прыйшла другая, то й тая ні такая —
як одкрыла кітаечку, лічэнько цыловала,
як одкрыла кітаечку, лічэнько цыловала.
— Ой, устань, козачэньку, ой, устань, молодзенькі,
ходзіт-блудзіт по рыночку твой конік вороненькі,
ходзіт-блудзіт по рыночку твой конік вороненькі.
— Ой, ніхай жэ он ходзіт, то й ночку заночуе,
он до мое дзіўчынонькі, он дорожэньку чуе,
он до мое дзіўчынонькі, он дорожэньку чуе.

Ад Марыі Баравік, 1912 года нараджэння, і Марыі Чарнякевіч, 1904 года нараджэння, вёска Гайдукоўшчына гм. Нарва, запісаў 19 мая 1978 г. Мікалай Гайдук, нотная транскрыпцыя з магнітафоннай стужкі Людмілы Панько.

Беларуская літаратура — Аляксандар Баршчэўскі

НАШАНІЎСКАЯ ПАРА

ЯКУБ КОЛАС — ЧАСТКА IX

У цыкле сентыментальна-народніцкіх апавяданняў Коласа арыгінальнасцю вылучаецца твор „Паўлюковы думкі". Апавяданне мае характар унутранага маналогу сялянскага героя. У параўнанні з героем, выступаючым у творы „У горадзе", герой апавядання „Паўлюковы думкі" прадстаўляе вышэйшую ступень свядомасці. Паўлюк бачыць недасканаласць свету і грамадскіх адносін. Ён крытычна адносіцца да несправядлівасці, выступаючай у жыцці. Паўлюк, гэта чалавек, які здольны разважаць, ацэньваць. Аднак свядомасць яго выразна абмежавана. Яго назіранні і ацэнкі зводзяцца да бездапаможнага наракання.

„Мой моцны божа! Чаму такая несправядлівасць на свеце? І чаму справядлівую кару, якою ты пакараў Адама за грэх яго, нясуць толькі бедныя людзі? Не было ж тады ні дваран, ні духоўных, ні мужыкоў. Усім ты даў запаведзь — вялікую запаведзь — у цяжкой працы, потам крываўым даставаць хлеб свой. Чаму ж не ўсе людзі працуюць? Чаму адны знялі ярмо з свае шыі і ўзлажылі яго на шыі другіх?"

Усе думкі Паўлюка ўтрыманы ў нормах жальбы, пытанняў, сялянскай лавасці. „Праграма" героя выключна абмежавана. Павел гэта чалавек, у якога праяўляецца першая ступень сацыяльнай свядомасці. Свядомасці — не разбуджанай і не даведзенай да канца. Умее ён чытаць, але не патрапіць яшчэ самастойна адказваць.

Найцікавейшым у сэнсе структуральным і ідэйным з'яўляецца сярод сентыментальна-народніцкіх апавяданняў навела „Васіль Чурыла". Выступае ў ёй выразная фабула. Герой твора ляснік Васіль не кіруе, як гэта мы бачым у „Паўлюковых думках" апеляцыі да вышэйшых надземных сіл. Ён выразна бачыць віноўнікаў сваёй нядолі. Васіль гатоў выступіць супраць гэтых віноўнікаў, аднак паўстрымоўвае яго думка аб лёсе сям'і.

„Не раз стаяў Васіль, як палатно белы ад крыўды і несправядлівасці, выслухваючы лаянку пана ляснічага. Рукі самі згортваліся ў кулакі, і не раз нейкая сіла падбівала Васіля кінуцца на ляснічага, разбіць твар, кінуць аб зямлю, таптаць нагамі, біць, біць без жалю і міласердзя. Тады б, здаецца, спагнаў сваю злосць, адно мсціў бы за ўсе здзекі і ўніжэнні. Але ўспамінаў Васіль, што ў яго ёсць жонка, ёсць малыя дзеткі, рукі самі апускаліся і стаяў ён акамянелы, маўчаў — ні слова. Што ж, кінуцца на пана? А што далей? Далей — астрог, жабрацкая торба. Далей гэтых граніц не ходзіць забітая прыпіжаная душа простага чалавека".

Чытаючы твор, здаецца нам, што герой здольны перакрочыць мяжу нявольніцкага маўчання. Аднак гэта несвядома. Усё вышэй прыведзенае гэта толькі думкі, якіх Васіль ніколі не выскажа, бо праз момант згіне ў часе страшэннай завеі. Такім чынам далучыцца ён да галерэі герояў-ахвяр.

Ці ведаеце, што...

...індывідуальныя гаспадары ў Польшчы сеюць збожжавыя культуры і рапс (рапак) на плошчы 6 мільёнаў гектараў. Пры ўборцы іх карыстаюцца ўласнымі 5 тысячамі „Вістуляў", 60 тысячамі трактарных снопавязалак і 800 тысячамі розных жняярак і касілак.

...сельскагаспадарчыя гурткі ў нашай краіне маюць 7 500 збожжавых камбайнаў „Бізона", 2 тысячы „Вістуляў" і 36 тысяч трактарных снопавязалак.

...у Польшчы дзейнічае звыш 5 тысяч пунктаў скупкі ляснога руна.

...у нашай краіне маем 13,1 млн. буйнай рагатай жывёлы і 21,6 млн. свіней.

...беластоцкая арганізацыя „Самапомач хлопска" згуртоўвае 157 тысяч асоб, у тым ліку 46 тысяч жанчын.

...у нашай краіне дзейнічае 24 626 бібліятэчных пунктаў. У сярэднім на адну гмінную бібліятэку прыпадае 12-15 пунктаў.

...у лясах Польшчы пражывае каля 300 тысяч сернаў.

...важную ролю ў развіцці турыстычнага руху на Беласточчыне адыгрывае турыстычная спулдзельня „Грамада", якая ў мінулым годзе арганізавала ажно 758 турыстычных мерапрыемстваў.

ЭТНАГРАФІЧНАЕ АКЕНЦА

Колішняя гарадская студня каля ратушы ў Бельску Падляшскім.
Фота М. Гайдука.

ВЕР-НЕ-ВЕР

Астроне, дзякуй табе. Пісала я раз свой сон да цябе, і так ты адгадаў, што лепей не трэба.

Сніцца мне ізноў, што я з суседкаю іду ў Беластоку на вуліцы Варшаўскай: насупраць таго дома, дзе стаяць слупы за вуліцай Навоткі, жыве мой старэйшы сын. Я гавару: „Валя, пачакай мяне, я зайду да Валодзі, пагляджу, як ён жыве“. Я ўмомант апынулася на пятым паверсе, але яго дзвярэй не знайшла. Адтуль выйшлі дзеці і сказалі мне, што Скаўронскі жыве ніжэй. Я збегла ніжэй і трапіла проста ў дзверы да сына (ён удавец, памерла яго жонка). У пакоі гарыць свет, але так слаба, як быццам бы ў пакой было напушчана пары. Пасярэдзіне пакоя стаіць скрыпка, а каля яе стаіць мая пакойніца нявестка, але такая страшная, як страх на вераб'і. Я ведаю, што яна памершая, але я яе не баюся. А сын мой сядзіць на зэдліку да пояса нагі. Я сказала: „Дзень добры, як жывеце?“ Сынова мне штосьці адказала, а сын толькі ўсміхнуўся. І я выходжу, гаворачы жартаўліва: „Бывайце здаровы, жывіце багата!“ Сын і сынова скрыліся ў імгле, а я прачнулася.

Сталая твая чытачка са Звяркоў

Сталая чытачка са Звяркоў! Твой сон сведчыць аб тым, што твайго сына чакаюць нейкія непрыемнасці. Будзе гэта нейкая вялікая спрэчка ці ўрон для яго ў сувязі з нейкім сходам людзей (скрыпка). Свет у яго пакоі быў вельмі слабы, нібы з парай, сядзеў ён амаль нагі, ды і жонка (хаця пакойніца) была вельмі страшная, а ён разам з ёю скрыўся ў імгле.

Астрон

Сардэчныя тайны

Дарагое Сэрцайка, я ўжо шэсць год замужам. Маю малую дачушку. Спачатку жылі мы з мужам вельмі добра. Пажаніліся з вялікага кахання. Нічога нам не бракавала. Пры дапамозе бацькоў нажылі ўжо ўласны самаход. Маем таксама добрую кватэру. Здавалася б, што нічога нам ужо не трэба. Але ад нейкага часу штосьці змянілася. Муж стаў іншы, чым раней. Горда да мяне адносіцца, калі кудысьці выйду, яму здаецца, што ўжо яму здраджваю. А найгоршае, штораз больш запіваецца, чаго калісьці амаль зусім не здаралася. Даведалася я, што сябруе з п'яніцамі, а ў кампаніі гэтай ёсць і жанчыны. Дамоў вяртаецца часта позна і пад хмяльком, скандаліць. Жыву аднымі нервамі, ды не толькі я. Дзіця маё стала неспакойнае. Гэтак працягваецца ўжо два гады. Нічога не папраўляецца, а ўсё пагаршаецца. Думала ўжо ўзяць развод. Не магу аднак рашыцца на гэта з увагі на дачку. Ён жа калісь быў вельмі чуллівым бацькам. Гаварыла ўжо мужу аб разводзе, але ён і слухаць не хоча. Абяцае паправіцца. Пару дзён спраўляецца, як калісьці бывала. Дачушка радуецца, а пасля ізноў усё тая самая п'янка і крыкі. Парай, Сэрцайка, што мне рабіць. Ужо сіл не хапае.

Ліда

Ліда! Мусіш сур'ёзна і становуча пагаварыць з мужам. Толькі тады, калі будзе цвярозы. Становуча патрабуй, каб парваў з кампаніяй, ды па меры магчымасці старайся накіраваць яго на лячэнне ў супрацьалкагольнай парадні. Калі муж не паправіцца, развод будзе выйсцем найлепшым. Інакш патраціце нервы і здароўе і ты і твая дачка.

Сэрцайка

МАЛА, АЛЕ ЦІКАВА

ЧАМУ АГУРКІ ГОРКІЯ

Гаркавыя агуркі перш за ўсё бываюць каля чаранка. Змяншаецца гаркавасць больш-менш к месцу, дзе прымацоўваецца кветка. Найбольш моцная яна бывае ў слоі 3-5 мм пад скуркай.

Накапленне гаркавасці залежыць ад старэння раслін і ад надвор'я. У старых раслін горкіх пладоў больш, чым у маладых. Працяглае сонечнае надвор'е, раптоўнае рэзкае павышэнне тэмпературы, сухое паветра павялічваюць працэнт горкіх пладоў, а воблачнае надвор'е і асадкі — зніжаюць яго. Рэагуюць расліны на надвор'е праз 5-7 дзён пасля яго змянення. Дослед паказаў, калі ў глебе мала вільгаці, шмат святла і ноччу нізкая тэмпература, атрымліваецца 57 працэнтаў горкіх агуркоў. Пры нармальным паліве, зацяненні і аптымальнай начной тэмпературы гэты працэнт падае да 19. Больш горкіх агуркоў бывае на глінiстай, цяжкай, без арганічных угнаенняў глебе. Часам на накапленне гаркавасці ўпрывае нават размяшчэнне градкі. Доследамі даказана, што на градках, размешчаных на ўсходнім баку гарода, гаркавасць большая, чым на заходнім баку.

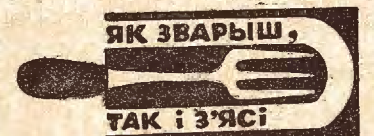
Ведаючы ўсё гэта, можна значна знізіць працэнт горкіх агуркоў.

У НАШЫМ АБ'ЕКТЫВЕ

Толькі пяць бульбін, а паглядзіце на вагу: амаль 3 кг! Такога ўраджаю пажадаць кожнаму гаспадару!
Фота В. Рудчыка

Куток практычных ведаў

НА ПЕРШАЕ СНЕДАННЕ

Якая з працуючых жанчын мае час на салiднае снеданне. Трэба ж перш за ўсё накарміць і выправіць у школу дзяцей, мужа на работу, крыху прыбраць у кватэры і прывесці ў парадак сябе. Толькі пасля ўсяго гэтага, можна ўжо, трымаючы ў руцэ ключы, выпіць шклянку малака ці чаю.

А дактары ж сцвярджаюць, што першае снеданне гэта вельмі важная справа. Уплывае яно не толькі на псіхічны стан чалавека (галодны заўсёды хутчэй нервуецца) але і на якасць, на прадукцыйнасць працы. З цэлай лічбы калорый, прызначаных для спажыцця на працягу дня, на снеданне (калі есці чатыры разы ў дзень) павінна прыпасці 20% дзённай нормы. Арганізм чалавека пасля даўжэзнага начнога перапынку і перад пачаткам працы патрабуе неабходнай колькасці энергіі. Важна таксама, з якіх прадуктаў будзем гэтую энергію чэрпаць. Можна з'есці на снеданне дзве булкі з маслам і джэмам, запіваючы салодкім чаем і, нягледзячы на тое, што арганізм атрымаў каля 600 калорый, мы не дамо яму дастатковай колькасці поўнавартаснага бялка, мінеральных соляў і вітамін.

ТВАРОГ „А“

На 25 дэкаў тварагу трэба ўзяць 4 поўныя лыжкі сцертай на дробнай тарцы морквы, соль, 4 лыжкі смятаны, крыху цукру, лыжку зялёнай пятрушкі.

Тварог расцерці ў місцы, дадаючы па лыжцы смятаны і морквы. Заправіць па смаку соллю, цукрам, можна дадаць крыху лімоннага соку. Зверху пасыпаць дробна пасечанай пятрушкай. Такая паста будзе багата вітамінам А.

ПАМІДОРНЫ ТВАРОГ

На 25 дэкаў свежага тварагу ўзяць 3 памідоры, соль, перац, лыжку дробна нарэзанай цыбулі.

Тварог расцерці ў місцы, памідоры на пару мінут апусціць у кіпень, пасля чаго зняць скурку і дробна нарэзаць, дадаючы ў тварог разам з соллю і перцам па смаку. Усё разам добра расцерці, уліваючы па меры патрэбы крыху халоднага малака і смятаны. Тварог палажыць на бутэрброды, пасыпаць зверху пасечанай маладой цыбуляй. Масу гэту трэба спажыць адразу, нельга яе пакідаць на пасля.

НАПІТАК З МАЛАКА І МЁДУ

На 1 літр малака трэба ўзяць 4 лыжкі мёду, крыху лімоннага соку, 3-4 гваздзікі.

У гатаванае з гваздзікамі малако дадаць мёд і добра вымяшаць усё, пакуль мёд не распусціцца цалкам. Можна ўліць, памешваючы, крыху лімоннага соку. Піць напітак гарачым.

Гаспадыня

ТАЙНЫ ДРУГОЙ СУСВЕТНАЙ ВАЙНЫ

Паколькі аўтар кнігі зацікавіўся цяперашнім месцазнаходжаннем некалькіх вялікіх партый трафейнага золата (канфіскацыя якога, як правіла, рабілася афіцэрамі амерыканскіх войск і супрацоўнікамі амерыканскай сакрэтнай службы без асаблівага захоўвання фармальнасцей), ён звярнуўся за кансультацыяй у трохбаковую камісію, спадзеючыся атрымаць адтуль патрэбныя звесткі. Адказ быў ветлівы, але невыразны...

Далейшы лёс гэтай часткі нарабаванага фашыстамі золата невядомы і цяпер. У складзеным тагачасным дзяржаўным сакратаром ЗША Джорджам Маршалам спісе рэпарацый, атрыманых да таго часу ад Германіі, указаныя каштоўнасці адсутнічалі, як і даныя аб золаце, захопленым амерыканцамі.

Можна было б у ліку многіх прывесці і такі прыклад. Яшчэ ў канцы лютага 1945 г. казначэй нацыстаў Вальтэр Функ загадаў схаваць у шахце калійных капальняў „Кайзерода“, размешчаных у адгор'ях гор Рон, каля г. Меркерса вялікую колькасць золата і каштоўнасцей. Гэта частка скарбаў „Рэйхсбанка“ заняла не менш як 24 чыгуначныя вагоны, поўныя зліткаў золата, залатых манет і замежнай валюты. Дырэктар дзяржаўных чыгунак Томс разам з узброенымі да зубоў вартаўнікамі назіраў за тым, як асобая каманда пераносіла каштоўны груз у шахты. Але скарб нядоўга праляжаў пад зямлёй. Уступіўшыя сюды амерыканцы ўжо ў пачатку красавіка 1945 г., устанавіўшы строгую ахову, пачалі работы па дастаўванню схаваных каштоўнасцей. Якое значэнне надавалася гэтай аперацыі, бачна хаця б з таго, што галоўнакамандуючы амерыканскімі войскамі ў Еўропе генерал Дуайт Эйзенхауэр асабіста кіраваў ёю. З меркаванняў сакрэтнасці немцы прыцягваліся да работ толькі ў выключных выпадках, ды і то так, каб аб многім яны даведацца не маглі. Але адзін з мясцовых жыхароў, які ўдзельнічаў у работах, усё ж бачыў, як амерыканцы на магутных грузавіках адправілі значную частку каштоўнага грузу ў напрамку Франкфурта-на-Майне.

Ніхто не можа сказаць, куды пайшло гэта золата — у кішэні сквапных да здабычы амерыканскіх афіцэраў, ці ў казну амерыканскай арміі і некантралюемые фонды сакрэтнай службы ЗША, ці ў запасы маўклівай трохбаковай камісіі, ці паслужыла для залатой ін'екцыі, якая стымулявала жыццядзейнасць заходнегерманскай прамысловасці, калі ў 1948 г. Заходняя Германія была ўключана ў „план Маршала“.

Такім чынам, маўчанне трохбаковай камісіі ўваходзячых у яе састаў урадаў заходніх дзяржаў у канчатковым выніку дапамагае заходнегерманскім імперыялістам пазбегнуць кантролю над пэўнымі трансакцыямі з утоенымі часткамі нацысцкага разбойніцкага багацця а таксама маскіраваць іх у далейшым. Зусім невыпадкова, што іменна тыя, хто першым наклаў руку на гітлераўскі залаты скарб, сталі першымі, а потым і самымі заўзятымі абаронцамі і прыхільнікамі рэмілітарызацыі Заходняй Германіі. Гэта датычыць Эйзенхауэра, Маршала і многіх іншых прадстаўнікоў амерыканскага імперыялізму.

ЗАХОДНЕГЕРМАНСКАЯ „КОЗА НОСТРА“ ЗАНЕПАКОІЛАСЯ

17 ліпеня 1959 года на адасобленым горным возеры Топліц (Аўстрыя) мясцовыя жыхары заўважылі плыт. Спачатку яны падумалі, што гэта проста заходнегерманскія турысты, якія захацелі агледзець возера. Здагадка была амаль правільная, але не зусім. Хутка над плытам з'явіўся рэкламны шчыт гамбургскага ілюстраванага часопіса „Штэрн“.

На беразе, дзе да таго ніколі не дазвалялася ствараць кэмпінгі, цяпер размясцілася група рэпарцёраў рэдакцыі „Штэрн“. Яны разбілі палатку, наладзілі імправізаваную стаянку для аўтамабіля і нават развесілі знакі, якія забараняюць праезд аўтамашын. Такім чынам, філіял рэдакцыі „Штэрн“ адчуваў сябе на зямлі аўстрыйскага федэральнага лясніцтва, як у сябе дома. У састаў экспедыцыі, якую фінансаваў выдавец часопіса Герд Буцэрыус, дэпутат бундэстага ад ХДС (ён выдзеліў на яе 25 тысяч марак), уваходзілі таксама і прадстаўнікі міністэрства ўнутраных спраў заходнегерманскай зямлі Гесен, што надавала ўсёй задуме пэўны афіцыяльны характар. Рэпарцёры „Штэрна“ паведамлялі кожнаму сустрэчнаму, што маюць намер вырваць у возера Топліц тайну схаваных на яго дне скарбаў, так сказаць, узламаць яго падводны сейф. Кіраўніком гэтай групы і галоўным „следапытам“, які прагнуў знайсці сенсацыйны матэрыял для часопіса, быў нейкі Вольфганг Лёдзе. Аж да самага канца вайны ён служыў у гітлераўскім ваеннамарскім флоце, а затым пачаў сваю рэпарцёрскую кар'еру ў „Штэрне“.

(Працяг будзе)

ТРЫБУНА чытачоў

ВІНШУЕМ!

У сувязі са святам Адраджэння нашай дзяржавы найбольш заслужаныя людзі ў гміне Нараўка атрымалі высокія ўзнагароды. Крыж Кавалерскі ордэна Адраджэння Польшчы атрымаў Мікалай Пташынскі з Міхнаўкі. Сярэбраныя крыжы заслугі — Мікалай Зубрыцкі з Гушчэвіны і Янка Трусевіч з Міклашэва. Бронзавыя Крыжы Заслугі атрымалі Вера Бароўская — працаўнік гміны, Аркадзь Гарустовіч — фельчар і Баляслаў Сек — кіраўнік загса.

А. З.

Пад старымі дубамі

У Грушках ля Нараўкі ёсць прыгожае месца пад старымі дубамі ля рэчкі. Яно добра загаспадарана. Тут штодзённа адпачывае шмат моладзі.

Гмінныя ўлады ЗСМП у Нараўцы наладзілі тут навучальна-адпачынковы біваж. Актывісты арганізацыі сустрэліся з сакратарам гміннага камітэта партыі, кіраўніком пажарнай стражы і іншымі дзеячамі гміны. Моладзь разважала такія тэмы, як „30 год ЗМП", „Кожны колас на вагу золата", „Задачы далейшай працы". Адбываліся спартыўныя і культурныя мерапрыемствы. Выступаў інструментальны калектыў мясцовага ГОКу.

А. З.

Прыемная сустрэча

У канцы ліпеня, у доме культуры „Калеяж" у Чаромсе, адбылася нештодзённая ўрачыстасць. Прынялі ў ёй удзел шлюбныя пары з нагоды 25-гадовага і 50-гадовага супольнага жыцця. Першых было 27 пар, а другіх — усяго дзве з усёй гміны. Гэта Мікалай і Ганна Сцепанюкі з Палаўцоў і Мар'я і Васіль Стэльмахі з Апакі.

Ад імя гміннага камітэта ФАН і гміннай рады, юбілярам былі ўручаны памятныя дакументы. Іх уручылі старшыня ГК ФАН тав. Тадэуш Кастоўскі і начальнік гміны мгр інж. Мікалай Тэлентэюк. Як адзначыла працаўніца гміны (і галоўны арганізатар сустрэчы) Гэлена Крычка, усяго некалькі пар не прысутнічала. Хутка і прыемна прайшоў час. Многа было ўспамінаў, у некаторых нават паказаліся слёзы ў вачах ад усхвалявання.

На заканчэнне сустрэчы ўдзельнікі шчыра падзякавалі арганізатарам за памяць аб іх і за падрыхтоўку такога цікавага мерапрыемства.

(ус)

СУСЕДКА

У нас суседка маладая,
Да работы баявая,
Язык мае як лапату —
Лямантуе на ўсю хату.

А калі муж адазвецца,
То суседка затрасецца,
Вось тады бяда і гора,
Хоць ўцякай ужо за мора.

Кажуць людзі: „Тая Манька —
Лапатуха, горш, як сванька,
Што дзе чуе — перакруціць
І мужыка за вушы круціць".

Апанасам мужа звалі,
Усе яго паважалі,
Цераз Маньку-лапатуху
Ён не мае цяпер другаў.

Як суседка загаворыць,
То ужо для Манькі гора,
Крычыць: мужа адбівае,
Сукай бабу называе.

Калі муж пайшоў у краму
Выпіць піва, ці сто грамаў,
Бяжыць Манька ў хвост за мужам:
Ты тут п'еш, а я не дужа!

Вось такую жонку меці —
Бяда мужу, бяда дзецям,
Іх суседзі абмінаюць,
Траплом Маньку называюць.

М. Лук'янюк

Вада ў падвалах

У жылых блоках 48 і 48/А на вул. Міцкевіча ў Бельску стаіць вада ў падвалах. Гэта вынік дрэнна выкананай будовы. Блок № 48 мае падвал надта глыбокі, няма добрай ізаляцыі. На дабавак ранняй вясной пачалі будаваць па-суседску іншы будынак — краму і каля фундамента будынка № 48 выкапалі глыбокую і доўгую яму, у якую збіраецца вада і прасочваецца ў падвал. Будынак № 48/А наогул не мае ніякай бетоннай абудовы. Па гэтай прычыне па трубах льецца вада на пясок, а адтуль простая дарога ў падвал.

Жыхары вельмі крыўдзяцца на гэты стан, паколькі ўсё ў падвалах гніе, іржавее і няма да нічога доступу. Выкачка вады, якую практыкуе да гэтай пары кіраўніцтва камунальнай гаспадаркі, не дае вынікаў, бо вада няспынна льецца ізноў. Прафесіяналы аднак павінны справу вырашыць.

А. М.

Будуюць хлявы

ПГР у Крынках спецыялізуецца ў гадоўлі авечак мерыносаў. Пасля 1980 года плануецца гадаваць тут больш дванаццаці тысяч авечак. Будуць пабудаваны ў трох месцах аўчарні: у Юраўлянах, Гурцы і паміж Шудзялавам і Паўночным Вострвам.

Паміж Шудзялавам і Паўночным Вострвам пры шашы ў пачатку вясны распачалася будова хлявоў-аўчарняў на паверхні шасці гектараў. Ужо ў сырым стане пабудавана шэсць хлявоў, адміністрацыйныя і гаспадарчыя будынкі і склады.

Гіль

АБ ПОМНІКАХ СТАРАДАЎНАСЦІ

Яшчэ ў некаторых вёсках ветракі (ветраныя млыны) стаяць, хаця даўно ўжо пераcталі служыць людзям. Пераважна ў канцы вёскі, на ўзвышшы, куды лепш вецер даходзіць. Дагніваюць яны! А ёсць сярод іх і старэйшыя, якія можна залічыць да помнікаў старадаўнасці, і варта, каб такія ветракі ўзялі пад апеку і адрамантавалі.

Як прыгожа, калі вёска мае такі стары млын! Кожнаму кідаецца ў вочы, як калісьці людзі „прыручалі" прыроду служыць сабе. У недалёкім Грабаўцы стаяць два ветракі — дагніваюць. Варта зацікавіцца імі і ацаніць іх.

М. Панфілюк

НА КАНІКУЛАХ

На канікулах у сяло Крывяцічы з'язджаецца многа моладзі, якая вучыцца ў розных школах. Каб весела і прыемна правесці вольны час, моладзь арганізуе ў суботы і нядзелі ў мясцовай святліцы танцы. Прыязджаюць сюды маладыя людзі з Орлі, Мора, Старога Корніна, Збуча, Махнатага.

Іван Кірызюк

ЧАМУ ЗАНЯДБАЛІ?

Мураваны будынак школы ў Галадах стаіць пусты ўжо каля пяці гадоў. Ніхто яго ніяк не выкарыстоўвае. Дойдзе да таго, што ён развaліцца. А бібліятэка і пошта ў вёсцы змяшчаюцца ў прыватных хатах.

Чаму ж бы не перастаць плаціць за прыватныя кватэры, а гэтыя дзяржаўныя ўстановы перавесці ў дзяржаўны будынак былой тутэйшай школы?! Гэтую прапанову кіруем уладам гміны.

Румі

Запіскі натураліста

Назіранні ў даліне ракі

Што можа быць больш цікавае, як сляды жыцця ў выглядзе акамянелых арганізмаў, слядоў перамяшчэння, жыццядзейнасці і ўсялякага роду метамарфозу жывых некалі арганізмаў (мал. 1 — злепак грунту пасля адгніўшых карэнняў дрэў)? Усе гэтыя пытанні цесна звязаны з экалагічным асяроддзем існавання арганізмаў галацэна — цяперашняга цёплага перыяду, калі можа развівацца нармальнае жыццё перад наступным абледзяненнем Зямлі.

У рачных далінах, у месцах невялікіх упадзін, старарэччах, звычайна адбываецца забалочванне тэрыторыі, зарастанне лугавой гідрафільнай — вадалюбнай раслiннасцю. А ў астатняй фазе развіцця ствараецца торф. Пры змыванні грунту дажджом і разліваў ракі ў час паводак у гэтых старарэччах і катлавінах даліны адбываецца асаджванне часцінак грунту — гліны, пылу і пяску. Калі ў гэтыя катлавіны і старарэччы пападуць нейкія арганізмы расліннага або жывёльнага паходжання, тады ў сувязі са сваім саставам тарфяной масы, дзе арганічныя кіслоты дзейнічаюць кансервіруюча, пры адсутнасці свабоднага кіслароду, адбываецца ў гэтых умовах захаванне арганізмаў на цэлыя геалагічныя эпохі. Папаўшыя туды рыба (мал. 2), малюскі — Unopictorum (мал. 3), або слімакі planorbis sp., Limnaea st.; Helix pom. (мал. 4-6) застаюцца тут на мільёны гадоў, пераходзячы часткова ў акамянеўшы стан.

Раслiннасць падлягае працэсам акамянення, або ўглефікацыі. Акамянеўшыя дрэвы ў ваколіцах сяла Плюцічы на рацэ Нарве назіраў праф. др Базылі Чэчуга, навуковыя працы якога вядомы ва ўсім свеце.

Пры акамяненні адбываецца замена клетак на неарганічныя спалучэнні, а пры ўглефікацыі — з арганічных элементаў застаецца толькі вугаль у форме адбіткаў, найчасцей на гліне. Усе гэтыя працэсы адбываюцца пры нармальнай ўзаемадзейнасці ў акружаючым экалагічным асяроддзі. Але, калі рака будзе атручана, ніякая рыба ці малюскі не змогуць папасці ва ўмовы вечнага захавання, па прычыне іх адсутнасці. Мае назіранні на тэрыторыі Бельска і яго ваколіц пацвярджаюць гэта. Рака Белая і ўліваючаяся ў яе рака Любка пазбаўлены жыцця. Яны атручаны сцёкамі з ільназавода (рашарні) і часткова ад малачарні.

14.IV.1978 г. камісія саюза рыбакоў г. Бельска праверыла стан рэк і ачышчальных установак прамысловых прадпрыемстваў і камунальнай гаспадаркі. Аказалася, што ільназавод з'яўляецца галоўнай крыніцай забруджвання рэк, бо апрача адстойнікаў нічога ў іх няма. Малочны завод мае добра працуючую ачышчальню. Але тут адбываецца толькі акісленне арганічных астанкаў. А што робіцца з хімічнымі спалучэннямі — гэта невядома. Ёсць даныя, што рыба паступова прыстасоўваецца да некаторых хімічных спалучэнняў у вадзе і можа жыць, але такая рыба не прыдатна для яды, што й назіраецца на р. Рэйн у ФРГ.

Ступень забруджання вады можна даследаваць і без лабараторыі, па прысутнасці арганізмаў (мал. 7). У сувязі з гэтым прыдалося б арганізаваць у школах і ліцэях гідрабіялагічныя гурткі Лігі аховы прыроды, разам са сценгазетай „Юны натураліст". Вучні змогуць акрэсліваць чысціню вады, назіраючы за станам жывых арганізмаў у вадзе — расліннных і жывёльных. Усе такія пачынанні дзейнічаюць выхаваўча. Аб гэтым трэба падумаць адпаведным установам асветы і Лігі аховы прыроды.

Інж. Б. Ф. Руткоўскін

ЦІ СПРАВЯДЛІВА?

Жыхарка Чаромхі Н. П. прыкмеціла, што яе электрычны лічнік сапсаваны (вельмі нагрэўся) і пагражаў небяспекай пажару. Яна паведаміла аб гэтым кляшчэлеўскім электраманцёрам. Доўга не трэба было чакаць спецыялістаў. Аднак якое ж расчараванне было, калі электраманцёры заявілі, што гэта не ў іх кампетэнцыі. „А каго ж мне трэба было паклікаць, каваля?" — са злосцю запытала жанчына. „Маеце сваіх электраманцёраў, — адказалі тыя і накіраваліся ў машыну.

Не памаглі ніякія просьбы. Спецыялісты паехалі, а лічнік надалей застаўся сапсаваны. Паехала Н. П. шукаць прыватнага электраманцёра. Адзін адмовіўся, а другі прыехаў і паправіў. Ды гэта паслуга каштавала Н. П. столькі, што саромілася нават мне прызнацца. Ці гэта справядліва? Ці так павінны пастyпаць дзяржаўныя працаўнікі паслуговых пунктаў? Мне здаецца, што нікому не хочацца выкідаць лішніх грошай. А ў гэтым выпадку кляшчэлеўскія электраманцёры не толькі не выканалі сваіх службовых абавязкаў, але выставілі на кошт Н. П. (аварыя лічніка не была з віны Н. П.). Дрэнны гэта прыклад і не павінен ён больш паўтарыцца.

(ус)

ВЕСТКІ З БЕЛЬСКАГА ВСС

У былым сяле Студзіводы, што ўключана цяпер у абшар горада Бельска, „Сполэм" ВСС у Бельску адкрыў гандлёвы павільёнік тып „UNO". Будавала яго будаўнічая брыгада, якая існуе пры ВССе. Павільёнік забяспечаны добра прадуктамі і напіткамі. Жыхары Студзіводаў задаволены, цяпер не трэба ездзіць за пакупкамі ў Бельск.

* * *

У Бельску на вуліцы Сцягеннага бельскі ВСС „Сполэм" выгаспадарыў памяшканне, у якім будзе адкрыты пункт прыёму бялізны і вопраткі ў хімічную чыстку. На гэтай жа вуліцы, толькі ў іншым будынку, будзе адкрыты пункт, у якім жыхары змогуць мaглявaць бялізну.

Іван Кірызюк

У АДКАЗ НА НАШУ КРЫТЫКУ

Да публікацыі „БЕЛАВЕЖСКІЯ БАЛЯЧКІ", „Ніва" № 27/1166 ад 2 ліпеня 1978 года.

Адказвае: URZĄD GMINY W BIAŁOWIEŻY.

W odpowiedzi na notatkę prasową pt. „Białowieskie bolączki" z 27/1166 numeru tygodnika „Niwa" Urząd Gminy w Białowieży informuje:

Z przykrością musimy stwierdzić, iż powtarzające się awarie miejscowego wodociągu utrudniają normalne funkcjonowanie zakładów pracy, placówek naukowych i instytucji, a także pozbawiają wody mieszkańców Białowieży. Pomimo wykonania przeglądu hydroforni nie stwierdzono w niej zaniedbań, które mogłyby być przyczyną awarii. Brak wody powodowany jest brakiem urządzeń zapasowych i awaryjnej studni. W celu zlikwidowania tej „bolączki" Urząd Gminy już w miesiącu kwietniu br. podjął działania dążąc do zakupu zapasowych pomp i rozpoczęcia budowy studni awaryjnej. Dzięki przychylności władz wojewódzkich w lipcu br. rozpoczęto budowę studni awaryjnej. Zakończenie tej budowy i oddanie do użytku nastąpi w I kwartale 1979 roku. Istnieją natomiast kłopoty w zakupie nowych pomp. Pomimo złożonego zamówienia do Biura Sprzedaży Pomp i Aparatury Przemysłowej — wydelegowano pracownika do Gliwic w tej sprawie i nie udało się nam dotąd zakupić nowej pompy. W/w Biuro przyjmuje zgłoszenia do realizacji w roku przyszłym. Na terenie Białowieży istnieje hydrofornia o mniejszym zasięgu w Nadleśnictwie Białowieża. Decyzją Naczelnika Gminy zobowiązano Nadleśnictwo do wykonania remontu tej hydroforni. Pomimo wysłanego przez Nadleśnictwo zlecenia na remont w/w urządzeń w miesiącu marcu, dotąd Zakład Usług PKUM w Białymstoku nie przystąpił do wykonania zleconych prac. Jednocześnie wyjaśniamy, że na terenie gminy nie ma brygady wyspecjalizowanej w usuwaniu awarii. Dotychczasowe usterki usuwane były sposobem gospodarczym w ciągu dwóch dni. Natomiast wykonywanie w/w prac przez powołaną w tym celu brygadę PKUM w Białymstoku jest bardzo kosztowne i trwa 5—7 dni.

Pragniemy zapewnić, że sprawa wodociągu jest traktowana przez nas jako bardzo ważna i pilna oraz że dołożyliśmy wszelkich starań, by skutecznie zapobiegać powstającym awariom.

Odpowiadając na kolejny „zarzut" podnoszony w artykule pragniemy wyjaśnić, że we wsi Podolany został zorganizowany od 1 lipca punkt przyjmowania i dowożenia mleka.

Uważamy również, że wyznaczenie placu targowego na sprzedaż warzyw jest zbyteczne, ponieważ na terenie gminy nie ma producentów warzyw i owoców. Co pewien czas natomiast przyjeżdża samochód z innej gminy, z którego sprzedawane są warzywa. W bieżącym roku planuje się wybudowanie krytych straganów sposobem gospodarczym, w którym sprzedawane będą wyroby pamiątkarskie. Jeden z takich straganów przeznacza się na sprzedaż warzyw i owoców.

w/z Naczelnika Gminy
mgr inż. Halina Kuprel
Sekretarz Biura

Мой і твой

— Ало, ал-о-о! Гэта ты, даражэнькая? Як мой адпачывае? Рваўся ж да вас, на мора, як галодны да хлеба.

— Не адпачывае, скажу табе. На мора не глядзіць нават. Цэлы дзень тунькаецца па кватэры. Спачатку думала, што ён хворы. Але ж не, не скардзіцца на здароўе. Здагадваюся: вельмі нудзіцца па табе.

— Не смяшы, даражэнькая. Ён у мяне закасцянелы кансерватар. Лірыка гэтая для яго — хвароба. Ведаю пра гэта з першай сустрэчы.

— Слухай, і на яду ён у цябе няўдалы. Амаль не есць. толькі ад мяне, калі я на кухні, не адыходзіць. Глядзіць, як я капусту крышу, мяса адбіваю. Я яго праганяю, а ён, як апантаны, усё на кухні. Мой прырачаваў ужо. Скажу табе, смех і гора. Прыйшоў мой неяк з работы. Я ўжо пераапранулася і рыхтавала вячэру. Твой ля мяне, як заўсёды, тырчэў. Мой гляную з-пад ілба і ў спальню мяне паклікаў... „Што ты гэты свой халат на сябе нацягваеш?" „А як жа?" — абурылася я. — Пяць гадоў у ім". „Дэкальтэ ў ім вялікае", — кажа ён. „Ну і што?" — пытаю. „А тое, што госць вечна на кухні ля цябе. Хоць пад горла шпількай зашпілі..."

— Супакой свайго, даражэнькая. Мой не на цябе глядзіць, а на пліту.

— Чаму на пліту?

— Можаш упэўніцца, не на цябе, а на пліту. Яна — яго хобі.

— Як гэта — пліта хобі? Першы раз чую...

— Дома ён увесь вольны час на кухні — варыць, парыць, смажыць.

— А ты што робіш?

— Хакей гляджу, казла ў двары забіваю і газеты чытаю. Ты не бойся, давер пліту майму. Убачыш — настрой у яго палепшыцца. Толькі мяса на машынцы пракручваць не давярай, бо манжэты з запінкамі абавязкова на фарш перакруціць.

М. Дубоўскі

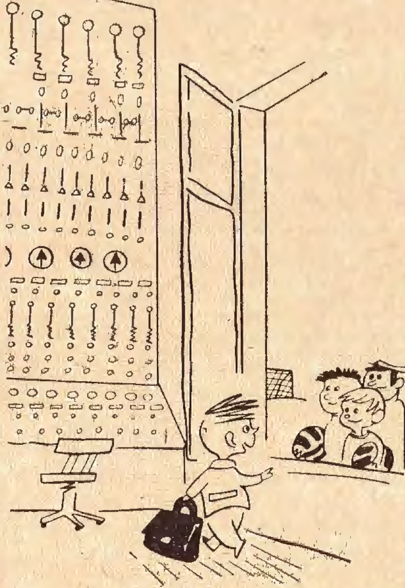

Кожнаму — сваё...

Ён хварэ комплексам паўнацэннасці.

НАВУКА

— Я толькі запраграмую хатняе заданне і тут жа выйду...

ПАРАДА

Задрыпанец штурхае каляску, у якой раве дзіцё, і ціха паўтарае: „Спакойна, Вася, супакойся, Вася". Бабулька, што ішла насустрач, заўважае: „Малютка усё роўна вас не разумее, лепш узялі б яго на рукі і супакоілі..." „Бачыце, грамадзянка, — адказвае задрыпанец, — Вася — гэта я".

ХТО ВІНАВАТЫ?

— Паслухайце, я выклікала электрыка, каб паправіць дзвярны замок, але гэты тып не прыйшоў!

— Супакойцеся, ён прыходзіў, пазваніў, але ніхто яму не адчыніў дзверы, і ён вырашыў, што нікога няма дома...

МІНІВЕРШЫ

Піла шаптала Дубу:
— Любы...
І грызла,
Аж ламала зубы.

В. Бародзіч

ВАРЫЯНТ УГОДНІКА

Перад начальнікам нямеў:
лепш дагадзіць не ўмеў.

СЛАВА НАЗЕ

Ён з дапамогаю галоў
забіў нагою пяць галоў.
Галовы сталі ўсе ў чаргу
праслявіць спрытную нагу.

В. Жуковіч

ПАРАШУТЫСТ

Інструктар парашутнага спорту пытае ў курсанта — задрыпанца:

— Што вы будзеце рабіць, калі парашут не раскрыецца, калі вы пацягнеце за кальцо?

— Я буду думаць, што ёсць яшчэ сем секунд, каб навучыцца лётаць!

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

— Кім сабіраецца стаць твой сын, Луіджы?

— Ён цвёрда вырашыў разбагацець і ўжо пачаў глядзець на мяне, як на бедната сваяка.

★

Жаніх у прысутнасці будучай жонкі і цешчы катэгарычна заявіў:

— Я жадаю, каб мы пайшлі ў ЗАГС роўна ў 11 гадзін і жадаю, каб вы прыгатавалі смачны абед і добра сустрэлі маіх сяброў...

Калі жаніх выйшаў з пакоя, цешча з незадаволенасцю зазначыла:

— Глядзі ты, які камандзір! Ці не занадта шмат жадае твой будучы муж?

— Нічога, — адказала нявестка, — гэта яго апошняя воля.

★

— Няма справядлівасці! — скардзіўся адзін шатландзец другому. — Калі правільна разлічышся з падаткавым упраўленнем— трапіш у дом для бедных, калі няправільна — у турму.

Замест мятлы...

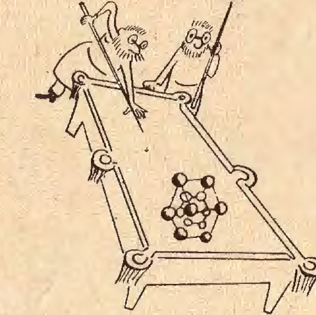
ФУТБОЛ

Футбольны матч закончыўся з разгромным лікам. Капітан праіграўшай дружыны падышоў да суддзі, сардэчна паціснуў яму руку і сказаў:

— Гэта быў цудоўны матч!

— Вы так лічыце? — здзівіўся суддзя.

— Яшчэ б! Вы дарма не бачылі яго!

Фізікі на адпачынку.

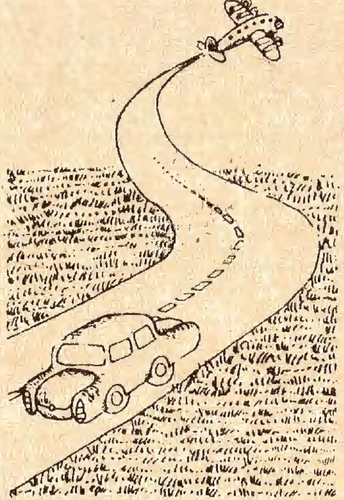
ХТО Б'ЕЦЦА?

— Ты чаго бяжыш?

— Каб прыпыніць бойку.

— А хто б'ецца?

— Задрыпчук і я.

ХТО ЛЯНІВЫ

Бацька вярнуўся са школьнага сходу і, звяртаючыся да сына, спытаў:

— Ты не ведаеш, выпадкова, хто ў вашым класе найлянівейшы?

— Не, тату, не ведаю, — адказаў сын.

— Не ведаеш?! А можа, тады ты скажаш, хто ў вас у класе сядзіць, склаўшы рукі, калі ўсе вучні рашаюць задачы?

— А-а! — сказаў сын. — Ты б так спытаў адразу, гэта ж наша настаўніца.

— Трэба ж нарадзіцца з гэтакай лямпачкай.

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе Галіны Астанковіч, Валянціны Леанчук з Залешан і Марыі Лапінскай з Гайнаўкі змяшчаем песню

СМУГЛЯНКА

Слова Я. Шведова
Музыка А. Новикова

Как-то летом на рассвете
Заглянул в соседний сад,
Там смуглянка-молдаванка
Собирает виноград.
Я краснею, я бледнею,
Захотелось вдруг сказать:
„Станем над рекою
Зорьки летние встречать".
Раскудрявый клён зелёный лист резной,
Я влюбленный и смущенный пред тобой,
Клён зелёный, да клён кудрявый,
Да раскудрявый, резной!

А смуглянка-молдаванка
Отвечает парню так:
„Партизанский молдаванский
Собираем мы отряд.
Нынче рано партизаны
Дом покинули родной,
Ждет тебя дорога
К партизанам в лес густой".
Раскудрявый клён зелёный лист резной,
Здесь у клёна мы расстанемся с тобой.
Клён зелёный, да клён кудрявый
Да раскудрявый, резной!

И смуглянка-молдаванка
По тропинке в лес ушла.
В том обиду я увидел,
Что с собой не позвала.
О смуглянке-молдаванке
Часто думал по ночам.
Вновь свою смуглянку
Я в отряде повстречал!
Раскудрявый клён зелёный, лист резной,
Здравствуй, парень мой хороший, мой родной.
Клён зелёный, да клён кудрявый,
Да раскудрявый, резной!

ГУМАР З БАРАДОЮ

Жабрак. Прашу ласкі, пані; даць мне што-небудзь з'есці.

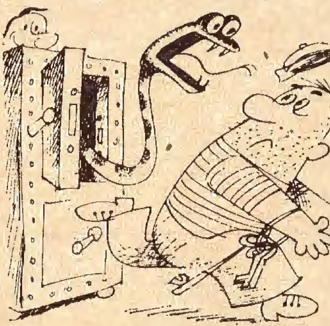
Пані. Пачакай крыху, зараз прыйдзе мой муж.

Жабрак. Дзякуй, я людзей не ем.

Курёзы

„ЗМЕЕРОБАТ"

Ядавітыя змеі сёння ў вялікай пашане. Мы ўжо пісалі, як іх скарыстоўваюць уладальнікі ювелірных магазінаў дзеля аховы каштоўнасцей. Уладальнікі аўтамабіляў на Захадзе пакідаюць змеяў на сядзеннях машын, гэтым самым адстрашаючы грабежнікаў. Але гэта яшчэ не ўсё. У апошні час паступіла прапанова скарыстаць гадаў у якасці... вартаўнікоў зямельных участкаў. Праўда, пры развіцці гэтай ідэі, змеяў можа на ўсіх не хапіць, таму прадпрымальны амерыканец Стывен Уінкварс вынайшоў... механічную змяюаўтамат з дыстанцыйным кіраваннем. Пяціфутавае страшыдла зроблена са шкловалакна і размалёвана так, што амаль нельга яго адрозніць ад змяі-акулярніцы. „Змееробат" можа плаваць, ныраць, мяняць напрамак і хуткасць руху. Грабежнікі яшчэ не навучыліся распазнаваць механічных пачвараў, таму вынаходства Уінварса ідзе нарасхват.

Калі па ходу кінасеанса здарыцца прыкры прыпынак, не крычыце кінамеханіку: „Шавец"! І ў абутковай майстэрні, калі вам дрэнна адрамантавалі чаравікі, не крычыце шаўцу: „кінамеханік!" Хай кожны будзе тым, хто ён у сапраўднасці.